

קידום נוער - תוכנית היל"ה
השכלת יסוד ולימודי השלמה

תנ"ק בחינוך הממלכתי - חוברת לימוד וצבורה

תוכנית לימודים למסלול לימודי תעודה

10 שנות לימוד - תשפ"א

כתבה: ישראלה הלזנר

הַאֵלִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבָרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֲמַרְי-פִּי.

תּוֹכְנִית לַיְחֻדִים: מַהְרִיאת הַצּוֹלֵם דְּרַק סִיבּוּרֵי
הָאֲבוֹת, מִשְׁפַּחַת לְעַם וְהַתְּכַשּׁוֹת הָאוֹמֵה.

רפאל אַקִּיס - יציאת מצרים

תוכן:

4	עמ'.....	מבוא
5	עמ'.....	יחידה ראשונה - בריאת העולם
22	עמ'.....	פצילות מסכמת
25	עמ'.....	יחידה שניה - סיפורי האבות
39	עמ'.....	פצילות מסכמת
41	עמ'.....	יחידה שלישית - יציאת מצרים ועשרת הדברות..
51	עמ'.....	פצילות מסכמת
53	עמ'.....	יחידה רביעית - מלחמה, גלות ואליה
66	עמ'.....	פצילות מסכמת
67	עמ'.....	נספח - קיסורי אתרי תנ"ק

מבוא

"התנ"ך הוא מתנתו הגדולה של האל לאנושות." ~
יצחק פשיס-לינדל

המסר העיקרי של התנ"ך, של נביאי ישראל, הוא
שהקב"ה מתיוחס לאדם במלאו הרצינות. ~
אברהם יהושע הל

לימוד סיפורי התנ"ך מאפשר לנו להכיר את הדרכות
הגדולות שהוא מביא בפנינו הנוצרות בקיום האנושי, ואם
כך להכיר טוב יותר את עצמנו, את ההתמודדויות הגדולות
של בני האדם עם הצולא, עם הלולת ועם עצמא.

סיפורי הבריאה, סיפורים אנויהרסליים, צוסקים בהתהוות
הצולא וראשית ימיה של האנושות. הם מלמנים בחינה של
אלות יסוד עקרונות על טיב החיים ומשמעותם.

סיפורי התהוות עם ישראל ממסכה לאומה, מלמנים הכרות
עם המסר המונותאיסטי של האבות לצולא. עם התמודדויות
משחתיות.

סיפורי הולדת משה, יציאת מצרים ומתן תורה צוסקים
האלות העקרונות בדבר החירות, וחשיבותה של חקיקה
ליצירת חברה מוסרית.

ולבסוף, המלכה בישראל, הגלות ושיבת ציון, מלמנים ציסוק
בנוצ לצורות שלטון, חשיבותה ומשמעותה של עצמאות
מדינית. הם מלמנים גם הכרות עם דמויות שמרכליותן,
בתרבות הכללית בכלל והישראלית בפרט, אינה מוטלת
בספק.

החוברת נכתבה מתוק שימת דגש על לימוד שיש בו ערכים,
מורכות של התלמידים בחומר הנלמד, והרלונטיות שלו
לחיייהם.

יחידה ראשונה – הריאת הצולמ

בראשית פרק א

א בראשית, ברא אלהים, את השמים, ואת הארץ. ב והארץ, היתה תהו ובהו, וחשך, על-פני תהום; ורוח אלהים, מרחפת על-פני המים. ג ויאמר אלהים, יהי אור; ויהי-אור. ד וברא אלהים את-האור, כיו-טוב; ויבדל אלהים, בין האור ובין החשך. ה ויקרא אלהים לאור יום, ולחשך קרא לילה; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום אחד. {פ}

ו ויאמר אלהים, יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל, בין מים למים. ז ויעש אלהים, את-הרקיע, ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע, ובין המים אשר מעל לרקיע; ויהי-כן. ח ויקרא אלהים לרקיע, שמים; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום שני. {פ}

ט ויאמר אלהים, יקוו המים מתחת השמים אל-מקום אחד, ותרעה, היבשה; ויהי-כן. י ויקרא אלהים ליבשה ארץ, ולמקוה המים קרא ימים; וברא אלהים, כיו-טוב. יא ויאמר אלהים, תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, עץ פרי עשה פרי למינו, אשר זרעו-בו על-הארץ; ויהי-כן. יב ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע, למינהו, ועץ עשה-פרי אשר זרעו-בו, למינהו; וברא אלהים, כיו-טוב. יג ויהי-ערב ויהי-בקר, יום שלישי. {פ}

יד ויאמר אלהים, יהי מארת ברקיע השמים, להבדיל, בין היום ובין הלילה; והיו לאתת ולמועדים, ולימים ושנים. טו והיו למאורת ברקיע השמים, להאיר על-הארץ; ויהי-כן. טז ויעש אלהים, את-שני המארת הגדלים: את-המאור הגדל, לממשלת היום, ואת-המאור הקטן לממשלת הלילה, ואת הכוכבים. יז ויתן אתם אלהים, ברקיע השמים, להאיר על-הארץ. יח ולמשל, ביום ובלילה, ולהבדיל, בין האור ובין החשך; וברא אלהים, כיו-טוב. יט ויהי-ערב ויהי-בקר, יום רביעי. {פ}

כ ויאמר אלהים--ישרצו המים, שרץ נפש חיה; ועוף יעופף על-הארץ, על-פני רקיע השמים. כא ויברא אלהים, את-התנינם הגדלים; ואת כל-נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם, ואת כל-עוף כנף למינהו, וברא אלהים, כיו-טוב. כב ויברך אתם אלהים, לאמר: פרו ורבו, ומלאו את-המים בימים, והעוף, ירב בארץ. כג ויהי-ערב ויהי-בקר, יום חמישי. {פ}

כד ויאמר אלהים, תוצא הארץ נפש חיה למינה, בהמה ורמש וחייתו-ארץ, למינה; ויהי-כן. כה ויעש אלהים את-חית הארץ למינה, ואת-הבהמה למינה, ואת כל-רמש האדמה, למינהו; וברא אלהים, כיו-טוב. כו ויאמר אלהים, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו; וירדו בדגת הים ובעוף השמים, ובבהמה ובכל-הארץ, ובכל-הרמש, הרמש על-הארץ. כז ויברא אלהים את-האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אתו: זכר ונקבה, ברא אתם. כח ויברך אתם, אלהים, ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את-הארץ, וכבשה; וירדו בדגת הים, ובעוף השמים, ובכל-חיה, הרמשת על-הארץ. כט ויאמר אלהים, הנה נתתי לכם את-כל-עשב זרע זרע אשר על-פני כל-הארץ, ואת-כל-העץ אשר-בו פרי-עץ, זרע זרע: לכם יהיה, לאכלה. ל ולכל-חית הארץ ולכל-עוף השמים ולכל רמש על-הארץ, אשר-בו נפש חיה, את-כל-ירק עשב, לאכלה; ויהי-כן. לא וברא אלהים את-כל-אשר עשה, והנה-טוב מאד; ויהי-ערב ויהי-בקר, יום הששי. {פ}

בראשית פרק ב

א ויכלו השמים והארץ, וכל-צבאם. ב ויכל אלהים ביום השביעי, מלאכתו אשר עשה; וישבת ביום השביעי, מכל-מלאכתו אשר עשה. ג ויברך אלהים את-יום השביעי, ויקדש אתו: כי בו

שבת מכל-מלאכתו, אשר-ברא אלהים לעשות. }פ}

ד אלה תולדות השמים והארץ, בהבראם: ביום, עשות יהוה אלהים--ארץ ושמים. ה וכל שים

השדה, טרם יהיה בארץ, וכל-עשב השדה, טרם יצמח: כי לא המטיר יהוה אלהים, על-

הארץ, ואדם אין, לעבד את-האדמה. ו ואד, יעלה מן-הארץ, והשקה, את-כל-פני

האדמה. ז וייצר יהוה אלהים את-האדם, עפר מן-האדמה, ויפח באפיו, נשמת חיים; ויהי

האדם, לנפש חיה. ח ויטע יהוה אלהים, גן-בעדן--מקדם; וישם שם, את-האדם אשר

יצר. ט ויצמח יהוה אלהים, מן-האדמה, כל-עץ נחמד למראה, וטוב למאכל--ועץ החיים,

בתוך הגן, ועץ, הדעת טוב ורע. י ונהר יצא מעדן, להשקות את-הגן; ומשם, יפרד, והיה,

לארבעה ראשים. יא שם האחד, פישון--הוא הסבב, את כל-ארץ החוילה, אשר-שם,

הזהב. יב וזהב הארץ ההוא, טוב; שם הבדלח, ואבן השהם. יג ושם הנהר השני, גיחון--

הוא הסובב, את כל-ארץ כוש. יד ושם הנהר השלישי חדקל, הוא ההלך קדמת אשור; והנהר

הרביעי, הוא פרת. טו ויקח יהוה אלהים, את-האדם; וינחהו בגן-עדן, לעבדה

ולשמרה. טז ויצו יהוה אלהים, על-האדם לאמר: מכל עץ-הגן, אכל תאכל. יז ומעץ, הדעת

טוב ורע--לא תאכל, ממנו: כי, ביום אכלך ממנו--מות תמות. יח ויאמר יהוה אלהים, לא-טוב

היות האדם לבדו; אעשה-לו עזר, כנגדו. יט ויצר יהוה אלהים מן-האדמה, כל-חית השדה

ואת כל-עוף השמים, ויבא אל-האדם, לראות מה-יקרא-לו; וכל אשר יקרא-לו האדם נפש

חיה, הוא שמו. כ ויקרא האדם שמות, לכל-הבהמה ולעוף השמים, ולכל, חית השדה;

ולאדם, לא-מצא עזר כנגדו. כא ויפל יהוה אלהים תרדמה על-האדם, ויישן; ויקח, אחת

מצלעותיו, ויסגר בשר, תחתנה. כב ויבן יהוה אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם, לאשה;

ויבאה, אל-האדם. כג ויאמר, האדם, זאת הפעם עצם מעצמי, ובשר מבשרי; לזאת יקרא

אשה, כי מאיש לקחה-זאת. כד על-פן, יעזב-איש, את-אביו, ואת-אמו; ודבק באשתו, והיו

לבשר אחד. כה ויהיו שניהם ערומים, האדם ואשתו; ולא, יתבששו.

פרקי א' - ה' - בריאה

שני הפרקי הראשונים של ספר בראשית עוסקים בבריאת העולם.

הסיפור הראשון, בפרק א', מתאפיין בניסוחי נוסחתיים החוזרים על עצמם, זהו סיפור בריאה שהסדר והארכון דומיננטיים בו. הסיפור מלמד על בריאת עולם שבאה מימי, על בריאה באמירה (בניאוד למיתוסים של העמים הקדומים המספרים על בריאת תוק מאבק איתנים של כוחות הטבע אלו באלו) ועל הטוב שבאדם שברא.

הסיפור השני, בפרק ב', מדגיש את מרכזיות האדם, את תפקידו לשמור על אן עדן המופיע לראשונה בפרק זה.

פרק א'	פרק ב'
האל מופיע בשם אלוהים	האל מופיע עם השם המפורש
האדם נברא בצלם האל	האדם נברא מצפון
האישה נבראה עם האדם	האישה נבראה מצלם האדם
הפועל המשמעותי - ברא	הפועל המשמעותי - יצר
החיות נבראו לפני האדם	האדם בראשון ואז בעלי החיים
האדם שולט בעולם	האדם שומר על אדם
לסיכום: האדם נצלה, רחוני, הוא שולט בכל הברואים וכוונת האל.	לסיכום: האדם נשמי, נוצר מצפון, תפקידו מצומצם - שמירת האדם.

שאלות לדיון:

- מדוע צריך שני סיפורים? כיצד הסיפורים משלימים זה את זה?
- הפרק הראשון שם דגש על סדר וארכון - מהי חשיבותם?
- בתהילים נאמר - מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו, ותחסרהו מצט מאלוהים. איזה חלק של הפסוק מתייחס לפרק הראשון ואיזה לשני? מה אומרת שניות זו על האדם? האם הוא עליון או תחתון או עם ואל?

משימות:

• המורה יכול¹ להביא סיפור מיתולוגי ולהשוות אותו
לסיפורי הבריאה בבראשית. למשל:

אזי תיאמת ומרדוק, יוצרי האלים, התעמתו;

קמו לקרב, התקרבו למלחמה.

האדון פרש את רשתו והקיץ אותה בה.

את הרוח הצלה שהחליק מאחוריו הוא שחרר לתוך פניה.

כשתיאמת פצתה את פיה כדי לבלוע אותו,

הוא הכניס את הרוח הצלה שלא תסאור את שפתיה.

הרוחות הצלות מלאו את כרסה;

קרביה נאחזו ונפער פיה.

הוא ירה חץ והוא קרע את כרסה.

הוא בותר את תוכה וקצ את ליבה.

הוא הביס אותה וסע קץ לחייה.

הוא השליך את אווייתה וצמד עליה.

האדון נח ובדק את אווייתה.

את הפער חצה בכדי לברוא מופלאים;

הוא בותר אותה לשניים כמו דג מיושב.

חציה הוא כונן כרקיץ השמים;

הוא משק את הבריו והציה שט משמר,

שלא ירשו למימיה לצאת.

אקריש את הדט ואיצור ואצור עצמות,

אצשה אדט קדמון - יהא שמו 'אנוש'.

אברא אדט קדמון, אנוש-

תוטל עליו עבודת האלים, והט - שינוח!

(אנומה אליש לוח ד')

¹ הבאת המיתוס תלויה מאוד בטיב הכיתה. המורה מפעילים שיקול דעת ומחליטים אם זה מתאים לכיתתם.

- **בחרו תמונה מבין התמונות הבאות ואנאקו את
בחירתכם:**

• האלינו פּעירו פּע אידן רייכל:

<https://www.youtube.com/watch?v=LlrdEAs3U0>

בראשית
עידן רייכל
מילים ולחן: עידן רייכל

בראשית כבר הייתה אהבה
לאדמה טובה חיכתה כמו למים
חיכתה לשמש, לשקיעות שבים
ולגל של געגוע
חיכתה

ובראשית כבר הייתה אהבה
וחיכתה שיהיו לה שמיים
לשאת עיניים אל הכוכבים
וחיכתה גם לאדם וחיה
מישהו מחכה לך בבית

קרוב לכאן

אולי באיזו פינה

מקום שתקראי לו בית

כשתכנסי בו יהפוך לשלך

ובראשית כבר הייתה אהבה

וחיכתה שכבר תמצא לה מנוח

וחיכתה לילדים בחצר

וגם לעץ לטפס ולנוח בצל

בראשית כבר הייתה אהבה

ואחריה כבר נברא לו הצער

והדמעות והלב השבור

ואחריהם הגיעה נחמה

מה, לדעתם, הקשר בין השיר לפסוקים שנתמך?

בראשית פרק ג

א והנחש, הִיה ערום, מפל חֵית השָׂדֶה, אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים; וַיֹּאמֶר, אֶל-הָאִשָּׁה, אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים, לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגֵּן. ב וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֶל-הַנָּחֶשׁ: מִפְּרִי עֵץ-הַגֵּן, נֹאכֵל. ג וּמִפְּרִי הָעֵץ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֵּן--אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ: פֶּן-תִּמְתּוּן. ד וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ, אֶל-הָאִשָּׁה: לֹא-מוֹת, תִּמְתּוּן. ה כִּי, יִדַּע אֱלֹהִים, כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶם מִמֶּנּוּ, וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִיִּיתֶם, כְּאֱלֹהִים, יֹדְעֵי, טוֹב וָרָע. ו וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכֵל וְכִי תִאֱוָה-הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיו, וַתֹּאכַל; וַתֵּתֶן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה, וַיֹּאכַל. ז וַתִּפְקַחְנָה, עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, וַיִּדְעוּ, כִּי עִרְמָם הֵם; וַיִּתְּפְרוּ עַל-הַתְּאֵנָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חִגְרֹת. ח וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים, מִתְּהַלֵּךְ בַּגֵּן--לְרוּחַ הַיּוֹם; וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים, בְּתוֹךְ, עֵץ הַגֵּן. ט וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים, אֶל-הָאָדָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, אֵיכָה. י וַיֹּאמֶר, אֶת-קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגֵּן; וַאֲיָרָא כִּי-עִירָם אָנֹכִי, וַאֲחַבָּא. יא וַיֹּאמֶר--מִי הִגִּיד לְךָ, כִּי עִירָם אָתָּה; הַמִּן-הָעֵץ, אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵבַלְתִּי אֲכַל-מִמֶּנּוּ--אֲכַלְתָּ. יב וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נְתָנָה-לִּי מִן-הָעֵץ וְאֹכַל. יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאִשָּׁה, מַה-זֹּאת עָשִׂית; וַתֹּאמֶר, הָאִשָּׁה, הַנָּחֶשׁ הִשְׁיֵאנִי, וְאֹכַל. יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחֶשׁ, כִּי עָשִׂית זֹאת, אָרוּר אַתָּה מִכָּל-הַבְּהֵמָה, וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה; עַל-גַּחֲוֹךְךָ תֵּלֵךְ, וְעָפָר תֹּאכַל כָּל-יְמֵי חַיֶּיךָ. טו וְאִיבָה

אשית, בינה ובין האשה, ובין זרעה, ובין זרעה: הוא ישופך ראש, ואתה תשופנו עקב. } ס } טז אל-האשה אמר, הרבה ארבה עצבונך והרנג--בעצב, תלדי בנים; ואל-אישך, תשוקתך, והוא, ימשל-בך. } ס } יז ולאדם אמר, כי-שמעת לקול אשתך, ותאכל מן-העץ, אשר צויתוך לאמר לא תאכל ממנו--ארוחה האדמה, בעבורך, בעצבון תאכלנה, כל ימי חייך. יח וקוץ ודרדר, תצמיח לה; ואכלת, את-עשב השדה. יט בזעת אפך, תאכל לחם, עד שוברך אל-האדמה, כי ממנה לקחת: כי-עפר אתה, ואל-עפר תשוב. כ ויקרא האדם שם אשתו, חנה: כי הוא היתה, אם כל-חי. כא ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו, כתנות עור--וילבשם. } פ }

כב ויאמר יהוה אלהים, הן האדם היה כאחד ממנו, לדעת, טוב ורע; ועתה פן-ישלח ידו, ולקח גם מעץ החיים, ואכל, וחי לעלם. כג וישלחהו יהוה אלהים, מגן-עדן--לעבד, את-האדמה, אשר לקח, משם. כד ויגרש, את-האדם; וישכן מקדם לגן-עדן את-הכרבים, ואת להט החרב המתהפכת, לשמר, את-דרך עץ החיים. } ס }

פרק ד' - דן עדן:

*פרק ד' הוא המשכו של פרק ה' ובו המשך תיאור דן-עדן.
בדן שני ציט.*

הפרק עונה על שאלות יסוד של האדם: מדוע יש מוות בצואת, מדוע קשה הלידה כל כך, מדוע קשה להתכנס? התשובה לכל השאלות האלה שמציע הפרק היא חטא האכילה מצד הדעת.

הפרק עוסק בבחירה חופשית, ברצון לדעת ולהשכיל. בלתי אחריית על מצפיו. באתגר להתבגר ולצאת אל החיים ואל הקשיים והתמודדויות שהם מלמדים.

שאלות לדיון:

1. לא היתה לכם בחירה כלל- כמה הייתם בוחרים: בחיי נצח או בדעת וחיים קצרים יותר, אך עם משמעות?
2. הפרק כולל מאשימים את האחר. האדם את חוה, וחוה את הנחש. איך אתם מסבירים התנהגות זו? כיצד צריך

לנהוג במצב בו צוים מצפה שאינו מקובל על אחריט?
להאשים, להתחמק, או לקחת אחריות?
3. מיהו הנחש? יצור פלאי? קול פנימי של האישה בליבה
שהסית ופיתה אותה? איך מתמודדים עם פיתוי?

משימות:

- לפניכם מספר תמונות. צנו על השאלות המופיעות
אחריהן:

מי הפרקט' משוחח עם הנחש ומי בתמונה? התוכלו להסביר
את סיבת ההבדל?

מי מופיע בתמונות? איזו מהן מצאה חן בעיניכם יותר?
הסבירו.

בראשית פרק ד

א וְהָאָדָם, יָדַע אֶת-חַוָּה אִשְׁתּוֹ; וַתְּהַר, וַתֵּלֶד אֶת-קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת-יְהוָה. ב וַתִּפֹּף לָלֶדֶת, אֶת-אָחִיו אֶת-הָבֶל; וַיְהִי-הֶבֶל, רֹעֵה צֹאן, וְקַיִן, הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה. ג וַיְהִי, מִקֶּץ יָמִים; וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרֵי הָאֲדָמָה, מִנְחָה--לַיהוָה. ד וְהֶבֶל הֵבִיא גַם-הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ, וּמִחִלְבָּהּ; וַיִּשַׁע יְהוָה, אֶל-הֶבֶל וְאֶל-מִנְחָתוֹ. ה וְאֶל-קַיִן וְאֶל-מִנְחָתוֹ, לֹא שָׁעָה; וַיַּחַר לְקַיִן מְאֹד, וַיִּפְּלוּ פָּנָיו. ו וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-קַיִן: לְמָה טָרָה לָךְ, וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ. ז הֲלוֹא אִם-תֵּיטִיב, שְׂאֵת, וְאִם לֹא תֵיטִיב, לִפְתַּח חַטָּאת רֹבֵץ; וְאֵלֶיךָ, תִּשְׁוֹקֶתוּ, וְאַתָּה, תִּמְשַׁל-בּוֹ. ח וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-הֶבֶל אָחִיו; וַיְהִי בַּהֲיוֹתָם בַּשָּׂדֶה, וַיִּקָּם קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ. ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן, אֵי הֶבֶל אָחִיךָ; וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי, הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי. י וַיֹּאמֶר, מַה עָשִׂיתָ; קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ, צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאֲדָמָה. יא וְעַתָּה, אָרוּר אַתָּה, מִן-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת-פִּיהָ, לִקְחֹת אֶת-דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדֶךָ. יב כִּי תֵעָבֵד אֶת-הָאֲדָמָה, לֹא-תֹסֵף תֵּת-כֹּחָהּ לָךְ; נֶעַד וְנָד, תִּהְיֶה בְּאֶרֶץ. יג וַיֹּאמֶר קַיִן, אֶל-יְהוָה: גָּדוֹל עֲוֹנִי, מִנְּשֹׂא יָד הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם, מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּמִפְּנֵיךָ, אָסַתְרָה; וְהָיִיתִי נֶעַד וְנָד, בְּאֶרֶץ, וְהָיָה כָל-מֹצְאִי, יַהַרְגֵנִי. טו וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה, לֵכֵן כָּל-הַרְגֵי קַיִן, שְׁבַעְתִּים, יִקָּם; וַיִּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת, לְבִלְתִּי הַכּוֹת-אֹתוֹ כָּל-מֹצְאוֹ. טז וַיֵּצֵא קַיִן, מִלְּפָנֵי יְהוָה; וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-נוֹד, קְדֻמַּת-עֵדֶן. יז וַיֵּדַע קַיִן אֶת-אִשְׁתּוֹ, וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת-חַוּוֹה; וַיְהִי, בְּנָה עֵיר, וַיִּקְרָא שֵׁם הָעֵיר, כְּשֵׁם בְּנוֹ חַוּוֹה. יח וַיִּוָּלֵד לְחַוּוֹה, אֶת-עֵירָד, וְעֵירָד, יָלַד אֶת-מְחוּיָאֵל; וּמְחוּיָאֵל, יָלַד אֶת-מֵתוּשָׁאֵל, וּמֵתוּשָׁאֵל, יָלַד אֶת-לִמְךָ. יט וַיִּקַּח-לוֹ לְמָרָה, שְׁתֵּי נָשִׁים: שֵׁם הָאֶחָת עֵדָה, וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלְהָ. כ וַתֵּלֶד עֵדָה, אֶת-יָבֶל: הוּא הִיָּה--אָבִי, יֵשֶׁב אֶהֱל וּמִקְנָה. כא וְשֵׁם אָחִיו, יוֹבֶל: הוּא הִיָּה--אָבִי, כָּל-תַּפְּשׁ כְּנוֹר וְעֹגֵב. כב וְצִלְהָ גַם-הוּא, יָלְדָה אֶת-תּוֹבֵל קַיִן--לְטָט, כָּל-חֲרָשׁ נְחֹשֶׁת וּבְרָזָל; וְאַחֹת תּוֹבֵל-קַיִן, נַעֲמָה. כג וַיֹּאמֶר לְמָרָה לְנַשְׂיוֹ, עֵדָה וְצִלְהָ שְׁמַעַן קוֹלִי--נָשִׂי לְמָרָה, הָאֲזַנָּה אִמְרָתִי: כִּי אִישׁ הֲרַגְתִּי לְפָעֲעִי, וַיֵּלֶד לְחִבְרָתִי. כד כִּי שְׁבַעְתִּים, יִקָּם-קַיִן; וְלִמְךָ, שְׁבַעִים וְשִׁבְעָה. כה וַיֵּדַע אָדָם עוֹד, אֶת-אִשְׁתּוֹ, וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת: כִּי שֵׁת-לִי אֱלֹהִים, זָרַע אַחֲרַי--תַּחַת הֶבֶל, כִּי הָרַגְתִּי קַיִן. כו וּלְשֵׁת גַּם-הוּא יָלַד-בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֶנוֹשׁ; אַז הוּחַל, לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה. {ס}

פּרָק ד' (1-15) - קַיִן וְהָבֶל

פּרָק זֶה עוֹסֵק בַּחֲמַח בֵּין אַחִים. בַּקְּנָאָה. בַּהֲתַמּוּדוֹת עַם

דְּחִיָּה.

קַיִן יוֹלֵט מִתְּנָה לֵאלֹף אֵק מִתְּנָמוּ נְדָחִית. רַק מִתְּנָת אַחִיו הֵבֶל

מִתְּקַבְּלָת. קַיִן רוֹצֵחַ אֵת הֵבֶל וּבַחֲחִיפָה מַכְחִישׁ אֵת הַמַּעֲשֶׂה.

רַק מִשְׁהוּדָה בַּמַּעֲשֶׂה הַשּׁוֹפֵט שֶׁהוּא הֵבֶל דֵּן אוֹתוֹ לַנְּדוּדִים

וּמַצְנִיק לֹא אֵת אוֹת קַיִן שֶׁתָּאן עֲלָיו.

הַפּרָק מַלְמַן הַתִּיּוֹחֶסוֹת לַבְּתַמּוּדוֹת עַם דְּחִיָּה וּקְנָאָה. הַפּרָק

עוֹסֵק בַּחֲשִׁיבוֹת הַשְּׁלִיטָה בַּכַּעֲסִים. הַפּרָק עוֹסֵק עַם בַּחֲשִׁיבוֹתָה

של האדמה כמקור פרנסה עיקרי באותם ימים. קין נצטע
הנדודים כך שלא יוכל להמשיך להתפרנס מן האדמה. הפרק
צוסק בקבלת אחריות. את קין מתפרש לציתים כאינטואיציה
פנימית ללכת בדרכים בהן לא יתקל קין ברוצים הנקמת
דמ. הפרק יוצא נצד מנהל נקמת הדם האלהרה לא לפאוצ
בקין.

שאלות לדיון:

1. רבי אלעזר הקפר אומר: הקנאה והתאוה והכבוד
מוציאים את האדם מן הצולט. הסבירו אמירה זו.
האם נתקלמת במקרה של קנאה? כיצד מתמודדים עם
זה?
2. האם נדודים הם צונש? האם זה צונש מספיק לרוצח?
האם בכל זאת תוכלו לסנכר ולהאן על קין?

משימות:

- צפו בסרטון הבא:

<https://www.929.org.il/page/4/post/100>

- עם מי אתם מסכימים? האם קין הוא ילד מוכה?
האם הניסיון שלו היה קשה מדי?
- הפרק אינו מסביר מה אמר קין למהל כשהם היו
השדה. אולי כי כשרוצים לפאוצ לא מחפשים סיבות.
חברו דיאלוג קצר ביניהם. מה אמר קין למהל?
- חפשו תמונה או שיר שמבטאים את מה שאתם
חושבים על הסיפור.

בראשית פרק ו

ה וַיֵּרָא יְהוָה, כִּי רְבֵה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ, וְכָל-יֹצֵר מְחַשְׁבֶּת לֵב, רַק רַע כָּל-הַיּוֹם. וַיִּנְחַם יְהוָה, כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם בָּאָרֶץ; וַיִּתְעַצֵּב, אֶל-לֵבָו. ז וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֲמַחֶה אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר-בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה, עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם: כִּי נִחַמְתִּי, כִּי עָשִׂיתֶם. ח וְנֹחַ, מֵצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה. {פ}

ט אֱלֹהִים, תּוֹלְדֵי נֹחַ--נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תְּמִים הָיָה, בְּדֹרֹתָיו: אֶת-הָאֱלֹהִים, הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ. י וַיִּזְלַד נֹחַ, שְׁלֹשָׁה בָנִים--אֶת-שָׁם, אֶת-חָם וְאֶת-יָפֶת. יא וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ, לִפְנֵי הָאֱלֹהִים; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ, חֲמָס. יב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ, וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה: כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בָּשָׂר אֶת-דְּרָכָו, עַל-הָאָרֶץ. {ס} יג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, קַח לְךָ-בָשָׂר בָּא לִפְנֵי--כִּי-מִלֵּא הָאָרֶץ חֲמָס, מִפְּנֵיהֶם; וְהִנְנִי מַשְׁחִיתֶם, אֶת-הָאָרֶץ. יד עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי-גֹפֶר, קָנִים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה; וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ, בַּכֹּפֶר. טו וְזֶה, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה, אֶרֶךְ הַתֵּבָה, חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ, וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָה. טז צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, וְאֶל-אַמָּה תִּכְלְנָה מִלְמַעְלָה, וּפֶתַח הַתֵּבָה, בְּצִדָּהּ תִּשִּׂים; תִּחְתָּיִם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים, תַּעֲשֶׂה. יז וְאֲנִי, הִנְנִי מֵבִיא אֶת-הַמַּבּוּל מַיִם עַל-הָאָרֶץ, לְשַׁחַת כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: כָּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ, יָגוּעַ. יח וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי, אִתְּךָ; וּבֵאתִי, אֶל-הַתֵּבָה--אִתְּךָ, וּבְנֵיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵי-בְנֵיךָ אִתְּךָ. יט וּמִכָּל-הַחַי מִכָּל-בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל, תָּבִיא אֶל-הַתֵּבָה--לְהַחִיֵּת אִתְּךָ: זָכָר וּנְקֵבָה, יִהְיוּ. כ מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ, וּמִן-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה, לְמִינֵהוּ--שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ, לְהַחִיֹּת. כא וְאֹתָהּ קָח-לְךָ, מִכָּל-מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכֵל, וְאִסַּפְתָּ, אֵלֶיךָ; וְהָיָה לְךָ וְלָהֶם, לְאֹכֶלָה. כב וַיַּעַשׂ, נֹחַ: כָּל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ, אֱלֹהִים--כֵּן עָשָׂה.

פרק ו' (5-22) - מובא

פרקי המובא צוסקיט בחטאי האנושות, בסיבה להרס העולם, בהצלתו של נח. ובימים שאחרי המובא. סיפורי מובא היו נפוצים עם התרבויות אחרות אולם אחד ההבדלים בין סיפורי מובא קדומים אלו לסיפור התנ"כי הוא שיש כוחות הטבע שהם האלים משתוללים באופן שרירותי, ואילו התנ"ך מוציא מסר של שכר ועונש. מציוו הטובים של נח סייצו לו להינצל מן המובא. הסיפור עם מצניק הסבר לתופעות. למשל: מדוע

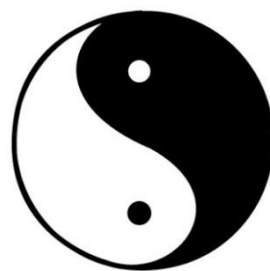
יש קשת בשמים בימי עס? הסיפור עוסק באחריות של אדם
לאחרים (נח חשב רק על עצמו והציף את קרוביו) ובאחריות
של האדם לסיבותיו.

שאלות לדיון:

1. מה לדעתכם יכול נח לעשות למען אחרים?
2. האם אסונות טבע כמו צונאמי ובכלל מצב כדור הארץ
בימינו הם דבר שניתן למנוע?

משימות:

- חפשו היכן נמצא הר אררט עליו נחה התיבה אחרי
המבול.
 - היונה עם ענף הכהה לסמל של שלום בין בני
אדם ובין האדם לטבע. איזה עוד סמלים אתם
מכירים?
- בחרו אחד מן הסמלים הבאים ונמקו את בחירתכם:

בראשית פרק יא

א ויהי כל-הארץ, שפה אחת, ודברים, אחדים. ב ויהי, בנסעם מקדם; וימצאו בקעה בארץ שנער, וישבו שם. ג ויאמרו איש אל-רעהו, הבה נלבנה לבנים, ונשרפה, לשרפה; ותהי להם הלבנה, לאבן, והחמר, היה להם לחמר. ד ויאמרו הבה נבנה-לנו עיר, ומגדל וראשו בשמים, ונעשה-לנו, שם: פן-נפוצ, על-פני כל-הארץ. ה וירד יהוה, לראת את-העיר ואת-המגדל, אשר בנו, בני האדם. ו ויאמר יהוה, הן עם אחד ושפה אחת לכלם, וזה, החלם לעשות; ועתה לא-יבצר מהם, כל אשר יזמו לעשות. ז הבה, נרדה, ונבלה שם, שפתם--אשר לא ישמעו, איש שפת רעהו. ח ויפץ יהוה אתם משם, על-פני כל-הארץ; ויחדלו, לבנת העיר. ט על-כן קרא שמה, בבל, כי-שם בבל יהוה, שפת כל-הארץ; ומשם הפיצם יהוה, על-פני כל-הארץ. }פ{

פרק י"א (1-9) - מנדל בבל

הפרק עוסק במנדל בבל. הסיפור יוצא נאד חטא האלה והרצון האנושי להיות כאלהים. אנשי המנדל רצו לעשות לעצמם שם ולבנות מנדל שראשו בשמיים - מקום מסכן

האל. הם גם רצו אותו כמצין מצדלור המסוייץ למי שהרחיק
לחזור אל הציה. לכן אמרו: בן נפולץ על פני כל הארץ.
אלה האל הפך את תוכניתם.

הסיפור מצניק הסבר לאופן בו נוצרו שפות שונות בצומט
ולאופן בו התפלרו בני האדם על פני כדור הארץ.
מדרש השם באל הוא - כי שם באל הי' שפת כל הארץ. כק
מסביר התנך את פשרם של שמות. באל נקראת גם באל כי
באב בשפות שמיות הוא שער, והיא נחשבה ביני יושביה לשער
השמיים.

שאלות לדיון:

1. האדם שארץ גם כיום להאיץ לשמיים: החלפיות האיזו
לירח (כק גם סיפורם של בראשית החלפית שלנו). מה
דעתכם, האם לו הציה והאם לה מציד על אלה
אנושית?
2. בני אדם התפלרו בצומט, עם זאת היום עם
האלובליציה הצומט מתאחד. האם טוב שיש תרבויות
שונות או על האנושות להתאחד? הסבירו מה טוב בכל
אחת מן האפשרויות האלה.
3. על פסוק 6 שבפרקנו מספרת אגדת חז"ל כי מגדל בבל היה גבוה מאוד ואם
נפל אדם ומת, לא שמו הבונים ליבם עליו, אם נפלה לבנה (אבן בניה) אחת,
היו יושבים ובוכים ואומרים: "אוי לנו". (פרקי דרבי אליעזר פרק כ"ד).
הסיפור צוסק בחשיבות החומר ביני אנשי מצדל באל
לצומת הללול בחיי אדם. מה דעתכם על הסיפור?

משימות:

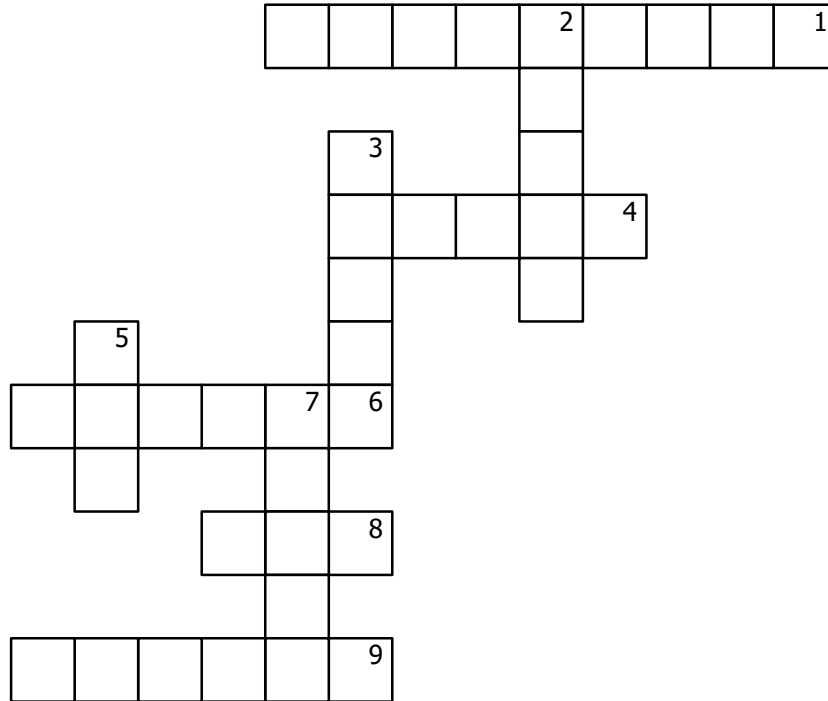

- התבוננו בשתי התמונות. איילו מהן תואמת יותר את הסיפור?
- צפו בסרטון הבא – האם מתאים ללמד ילדים את התנ"ך כפי שצויים בסרטון? נאקו.

https://www.youtube.com/watch?v=KleGK4n0TzU&list=PLEs05azCymXgfggKHV-S_Ir-BR1Q94FH&index=11

פזמונים לסיכום היחידה:

תשבץ ראשית האנושות

מאוזן

1. מה הקריב קין לאל
4. מה מופיע רק בבראשית ב
6. ממה ניצל נח
8. מה הקריב הבל לאל
9. מה רצו אנשי מגדל בבל

מאונך

2. מי הביאה לנח ענף זית
3. כמה סיפורי בריאה יש בבראשית
5. מהו שמה של אם כל חי
7. מה היה חטאם של אנשי מגדל בבל

37 בסרטון הבא המסכם את מה שלמדנו וקראו את השיר:

<https://www.youtube.com/watch?v=SSk5FkTklQc&list=PL5i9jeyuf2TExzYFdi2FY5e8y1Vq2EXNB>

בראשית

מימים ולאחון: דון מקלין

תראוט: רחל שפירא

בראשית היה לא כלאוט, רק חושק ודממה

מדבר האלוהים בקציפי האדמה

מצל הצרוזים קורצו כוכבי יהלומים

הצפה החדש הופיצו יצורים אימים

והאדם היה פרודה ברצף האינסוף

אלוהים החוכמתו שמר אותה לסוף.

התצננו מאל, התצננו מאל

וכהשנו כסא וטמ נלר

התצננו מאל, לידינו בלבד

רק להט לא היינו לעזר.

ההרים קיבלו צורה וכך הצמקים

ונהרות פילסו דרכם בחריצת סכין

גלי גאות היו את לב הארץ מפלחים

קרני השמש השתברו אל בוק מוטחים

והי חיים פרץ כמו המנון וכמו מחול

טיפה של דם נפלה אי שם, הכתימה את החול.

התעצמנו מאלי...

ונשרים דאו מצל האן המבורק
טיפת הדט הפכה אדט כעץ חייט צמח
האדל דידידותו צלצו חרטה מעצמותיו
עוצבה להיות לו לבת לול מושלמת בכל תו
ועץ הדעת, כק הודעס, אסור למאכל
האן העדן הנחש לרעליהט לחל.

התעצמנו מאלי...

עץ הדעת מוות בו, בו חייכט תלויים
איכלו איכלו לחשנחש, היו כאלהים
איכלו איכלו מכרי העץ טירכו אותו עד תומ
עד שתבינו מהו טעם כח ושלטון
אבד לנו אותו האן, אער איבדו שניהט
אבות קובעים את המחיר שמשלמים בניהט.

התעצמנו מאלי...

שאלות לסיכום:

1. איילו מהסיפורים שלמדתט ביחידה לו מולכריט בסי? איילו אינט מולכריט?
2. מדוע נקראים סיפורים אלו סיפורים אונברסליים? הדאימו בעזרת סיפור אחד שבו המסר נועץ לכל בני האדם.
3. איילה מהסיפורים שלמדתט אהבתט, הסבירו מדוע. איילה מביניהט פחות אהבתט. הסבירו מדוע.

יחידה שניה – סיפורי האבות

ביחידה זו אנו עוקבים אחר סיפורי אבותינו אברהם, יצחק ויעקב. מטרתנו היא להבין את משמעות הסיפורים הללו, את הנושאים המרכזיים בהם, את הנושאים המרכזיים בהם, את הנושאים המרכזיים בהם.

בראשית פרק יב

א ויאמר יהוה אל-אברהם, לך-לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, אל-הארץ, אשר ארצה. ב ואעשה, לגוי גדול, ואברכה, ואגדלה שמך; והיה, ברכה. ג ואברכה, מברכה, ומקללה, אאר; ונברכו בך, כל משפחת האדמה. ד וילך אברהם, כאשר דבר אליו יהוה, וילך אתו, לוט; ואברהם, בן-חמש שנים ושבעים שנה, בצאתו, מחרן. ה ויחך אברהם את-שרי אשתו ואת-לוט בן-אחיו, ואת-כל-רכושם אשר רכשו, ואת-הנפש, אשר-עשו בחרן; ויצאו, ללכת ארצה פנען, ויצאו, ארצה פנען. ו ויעבר אברהם, בארץ, עד מקום שכם, עד אלון מורה; והכנעני, אז בארץ. ז וירא יהוה, אל-אברהם, ויאמר, לזרעך אתן את-הארץ הזאת; ויבן שם מזבח, ליהוה הנראה אליו. ח ויעתק משם ההרה, מקדם לבית-אל--ויט אהלה; בית-אל מים, והעי מקדם, ויבן-שם מזבח ליהוה, ויקרא בשם יהוה. ט ויסע אברהם, הלך ונסוע הנגבה. {פ} י ויהי רעב, בארץ; וירד אברהם מצרימה לגור שם, כי-כבד הרעב בארץ. יא ויהי, כאשר הקריב לבוא מצרימה; ויאמר, אל-שרי אשתו, הנה-נא ידעתי, כי אשה יפת-מראה את. יב והיה, כי-יראו אתך המצרים, ואמרו, אשתו זאת; וקרעו אתה, ואתך יחיו. יג אמרי-נא, אחתי את--למען ייטב-לי בעבורך, וחייתה נפשי בגללך. יד ויהי, כבוא אברהם מצרימה; ויראו המצרים את-האשה, כי-יפה הוא מאד. טו ויראו אתה שרי פרעה, ויהללו אתה אל-פרעה; ותקח האשה, בית פרעה. טז ולאברהם היטיב, בעבורך; ויהי-לו צאן-ובקר, וחמרים, ועבדים ושפחות, ואתנת וגמלים. יז וינגע יהוה את-פרעה נגעים גדלים, ואת-ביתו, על-דבר שרי, אשת אברהם. יח ויקרא פרעה, לאברהם, ויאמר, מה-זאת עשית לי; למה לא-הגדת לי, כי אשתך הוא. יט למה אמרת אחתי הוא, ואקח אתה לי לאשה; ועתה, הנה אשתך קח לך. כ ויצו עליו פרעה, אנשים; וישלחו אתו ואת-אשתו, ואת-כל-אשר-לו.

פרק י"ב – לך לך אברהם

הפרק זה אנו עוקבים הכרות עם אבי האומה הצרפתי ואבי האומה הצרפתי נולד המסר המונותאיסטי – אברהם. הפרק אינו מסביר מדוע נבחר אברהם, אולם הוא יצאנו ומכאן ואילך בעשרה ניסיונות שפרקנו שני הראשונים שבהם, ניסיונות המצדיקים את בחירתו.

החלק הראשון של הפרק מלמד על הכרתו של אברהם מאור כשדים לכנען. אברהם נדרש להאמין שכל ההבטחות שניתנות לו יתממנו, למרות שבאף 75 קשה להאמין בהם. הוא מקבל את הבטחת הארץ והצאצאים.

החלק השני באלף רצה הוא יורד למצרים ומבקש מאתו לומר שהיא אחותו (ואמנם לפי פרק כ' היא אחותו למחצה) כדי שלא יפגעו בו. לפי חוקי אור כשדים משם הוא הטיע, ברצו שבר מצהיר על אשה שהיא אחותו אסור לקחתה ללא רשותו, אולם במצרים החוקים היו קצת אחרים...

האל מצניח את המצרים שלקחו את שרה והיא מושבת לו אולם הם מארשים ממצרים אולם עם רכוש רב. מצשה אבות - סימן לבנים: כך ירדו צאצאי אברהם למצרים, יפגעו בהם ולבסוף יצאו משם ברכוש גדול.

שאלות לדיון:

1. מהו הקושי בהכירה באיך מבוטא אל ארץ חדשה עם שפה ותרבות חדשות?
2. מה מותר לעשות בשעת סכנה? האם אתם מסכימים עם התנהגותו של אברהם?
3. כאשר רוצים להעביר מסר חשוב כפי שאברהם רצה להפיץ את המונותאיזם, מהי הדרך המומלצת? איך משכנעים אחרים במה שאנו מאמינים בו?

משימות:

לפניכם תמונה של אברהם -

- מה בא לידי ביטוי בתמונה?

- לפניכם סרטון - מה הוא מלמד על מסעותיו של אברהם? תוכלו להעזר גם במפה.
- חזרו דבר אחד שהסרטון לימד אתכם על דמותו של אברהם.

https://www.youtube.com/watch?v=xA_rv9GVIGw&t=10s

בראשית פרק כז

א ויהי כִּי-זָקַן יַצְחָק, וַתִּכְהַיֵּן עֵינָיו מֵרְאֵת; וַיִּקְרָא אֶת-עֶשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל, וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי, וַיֹּאמֶר אֵלָיו, הֲנִנִּי. ב וַיֹּאמֶר, הִנֵּה-נָא זָקַנְתִּי; לֹא יִדְעֵתִי, יוֹם מוֹתִי. ג וְעַתָּה שְׂא-נָא כְּלִיךָ, תְּלִיךָ וְקִשְׁתְּךָ; וְצֹא, הַשָּׂדֶה, וְצוּדָה לִי, צִידָה (צִיד). ד וְעֲשֵׂה-לִי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי, וְהִבִּיאָה לִּי-- וְאָכְלָה: בְּעִבּוֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי, בְּטָרֶם אָמוֹת. ה וּרְבֵקָה שָׁמְעַת--בְּדַבַּר יַצְחָק, אֶל-עֶשָׂו בְּנוֹ; וַיֵּלֶךְ עֶשָׂו הַשָּׂדֶה, לְצוּד צִיד לְהַבִּיא. ו וּרְבֵקָה, אָמְרָה, אֶל-יַעֲקֹב בְּנָהּ, לֵאמֹר: הִנֵּה שָׁמְעֵתִי אֶת- אַבְיָךְ, מְדַבֵּר אֶל-עֶשָׂו אַחִיךָ לֵאמֹר. ז הִבִּיאָה לִי צִיד וְעֲשֵׂה-לִי מִטְעָמִים, וְאָכְלָה; וְאֶבְרַכְכָּה לִפְנֵי יְהוָה, לִפְנֵי מוֹתִי. ח וְעַתָּה בְּנִי, שְׁמַע בְּקוֹלִי--לֹאֲשֶׁר אָנִי, מִצְוָה אֶתְךָ. ט לֶךְ-נָא, אֶל-הַצֹּאן, וְקַח- לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדִי עִזִּים, טַבִּים; וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטְעָמִים לְאַבְיָךְ, כַּאֲשֶׁר אֶהֱבֶה. י וְהִבֵּאתָ לְאַבְיָךְ, וְאָכַל, בְּעֵבֶר אֲשֶׁר יְבָרְכְךָ, לִפְנֵי מוֹתוֹ. יא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, אֶל-רְבֵקָה אִמּוֹ: הֵן עֹשֶׂו אַחִי אִישׁ שָׂעִר, וְאֲנֹכִי אִישׁ חֲלָק. יב אוֹלֵי יְמֵשֵׁנִי אָבִי, וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ; וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלְלָה, וְלֹא בָרַכָה. יג וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ, עָלַי קָלְלֵתְךָ בְּנִי; אֲךָ שְׁמַע בְּקוֹלִי, וְלֶךְ-קַח-לִי. יד וַיֵּלֶךְ, וַיִּקַּח, וַיָּבֵא, לְאִמּוֹ; וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים, כַּאֲשֶׁר אֶהֱבֶה אָבִיו. טו וַתִּקַּח רְבֵקָה אֶת-בְּגָדֵי עֶשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל, הַחֲמֹדֶת, אֲשֶׁר אֶתָּה, בְּבֵית; וַתַּלְבֵּשׂ אֶת-יַעֲקֹב, בְּנָהּ הַקָּטָן. טז וְאֵת, עֶרְתֵּי גְדֵי הָעִזִּים, הַלְבִּיֶשָׁה, עַל-יָדָיו--וְעַל, חֲלֻקֹת צֹאֲרָיו. יז וַתִּתֵּן אֶת-הַמִּטְעָמִים וְאֶת-הַלֶּחֶם, אֲשֶׁר עָשְׂתָה, בְּיַד יַעֲקֹב בְּנָהּ. יח וַיָּבֵא אֶל-אָבִיו, וַיֹּאמֶר אָבִי; וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי, מִי אַתָּה בְּנִי. יט וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו, אֲנֹכִי עֹשֶׂו בְּכֶרֶךְ--עֲשִׂיתִי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי; קוּם-נָא שָׁבָה, וְאָכְלָה מִצִּידִי--בְּעִבּוֹר, תִּבְרַכְנִי נַפְשֶׁךָ. כ וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל-בְּנוֹ, מֵה-זֶה מֵהֲרַתָּ לְמַצֵּא בְּנִי; וַיֹּאמֶר, כִּי הִקְרָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִפְנֵי. כא וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל-יַעֲקֹב, גְּשֵׂה-נָא וְאֶמְשָׁךְ בְּנִי: הֲאֵתָה זֶה בְּנִי עֹשֶׂו, אִם-לֹא. כב וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל-יַצְחָק אָבִיו, וַיִּמְשָׁהוּ; וַיֹּאמֶר, הִקַּל קוֹל יַעֲקֹב, וְהִיָּדִים; יְדֵי עֹשֶׂו. כג וְלֹא הִפִּירוּ--כִּי-הָיוּ יָדָיו עֹשֶׂו אַחִיו, שְׁעֵרֶת; וַיְבָרְכֵהוּ. כד וַיֹּאמֶר, אַתָּה זֶה בְּנִי עֹשֶׂו; וַיֹּאמֶר, אָנִי. כה וַיֹּאמֶר, הֲגִשָּׂה לִי וְאָכְלָה מִצִּיד בְּנִי--לְמַעַן תִּבְרַכְךָ, נַפְשִׁי; וַיִּגַּשׁ-לוֹ, וַיֹּאכַל, וַיָּבֵא לוֹ יַיִן, וַיִּשֶׂת. כו וַיֹּאמֶר אֵלָיו, יַצְחָק אָבִיו: גְּשֵׂה-נָא וְשָׁקָה-לִי, בְּנִי. כז וַיִּגַּשׁ, וַיִּשַׁק-לוֹ, וַיִּרַח אֶת-רִיחַ בְּגָדָיו, וַיְבָרְכֵהוּ; וַיֹּאמֶר, רָאֵה רִיחַ בְּנִי, כְּרִיחַ שְׂדֵה, אֲשֶׁר בָּרַכְו יְהוָה.

פרק כ"ז (1-27) - ברכת יצחק איצקה

לבנו של אברהם יצחק שני בנים - עשיו ויצקה. הבכור
מביניהם הוא עשיו, וברכת הבכורה ונשיאת המורשת
המשפחתית אמורה להיות שלו. אולם רבקה, אם הבנים,
רוצה שאת ברכת הבכורה יקבל יצקה, גם כי כק קיבלה
בנבואה וגם כי הוא בנה האהוב. היא יוצאת הונאה, יצקה
יתחפש לעשו ואביו כבד הראיה יחשוב שהוא בכורו ויברק
אותו. יצחק חושד ביצקה כי גם בציווורונו חוש השמיצה שלו
וחוש המישוש שלו אורמים לו לחשוד. אבל בסוף הוא מברק
את יצקה. מצפה הונאה לה יכרוס איצקה לברוח מביתו, ורק
אחרי תהליך ארוך בו רימו גם אותו הוא מסתנה וראוי לשם
ישראל שמכיל בתוכו את המילה ישר. הוא גם מבייס לאחר
שנים רבות את עשו ומפלים איתו.

בתנ"ך התחפוש וההונאה היו נסקו של החלש. נשים, בנים
צעירים וכא מי שחש שנצפה לו צוול נקט בתחבולות כדי
להשיג את מה שחש שהוא ראוי לו. רבקה יודעת בנבואה
שמשיק המורשת המשפחתית הוא יצקה, ולכן אומרת: "צלי
קללתך בני" ומוכנה לשלם את מחיר ההונאה. ובאמת
כשיצקה עולה את הבית לו הפעם האחרונה שהיא רואה אותו
כי כשישוב היא כבר לא תהיה בחיית.

בתנ"ך, וגם בימינו, לברכה יש משמעות. אולם המיוחד
בתנ"ך הוא שהיא נחשבה לנבואה. דברי יצחק לבנו הם נבואה
בציני יצקה ורבקה.

עאלות לדיון:

1. האט נכון אפצול כפי שפאלה רבקה? אולי היו עוד דרכים כמו לשוחח עם יצחק, אספר לו על הנבואה ולקבל ביחד החלטה לאבי הבנים?
2. האט ישנא אדצתכט מקריט בהט מותר אסקר? אמן שלום בית? כדי אמןא סבל וכאב מאדט? או שתמיד חובה לאמר אמת ולשאט בתוצאות?
3. הצדפה של בן, מתח בין אחים, הט דברים שכולנו מכירים. כיצד אדצתכט על הורים אנהא כדי אמןא מתיחם בין אחים?

ענינות:

- ספרו על תחושות שלכט שהצלחה אהפתיא אנשים.
- לפניכט שני סרטונים.
- א. סבא טוביה על יצקה וציון - מהי הביקורת על רבקה בסרטון? ציון אמ שני ההדלים בין הסיפור בתנ"ך לסרטון.

<https://www.youtube.com/watch?v=-6TSEQwnnfc>

- ב. סיכום פרקים כ"ו-ל' בהראשית. אינה ידע מוסיף הסרטון על יצקה וציון? ציון שלמה דברים.

https://www.youtube.com/watch?v=skH_GVZWn4c&t=70s

בראשית פרק לב

א וישכם לבן בבקר, וינשק לבניו ולבנותיו--ויברך אתהם; וילך וישב לבן, למקומו. ב ויעקב, הלך לדרכו; ויפגעו-בו, מלאכי אלהים. ג ויאמר יעקב כאשר ראם, מחנה אלהים זה; ויקרא

שם-המקום ההוא, מחנים. }פ}

ד וישלח יעקב מלאכים לפניו, אל-עשו אחיו, ארצה שעיר, שדה אדום. ה ויצו אתם, לאמר, פה תאמרו, לאדני לעשו: פה אמר, עבדך יעקב, עם-לבן גרתי, ואחר עד-עתה. ו. ויהי-לי שור וחמור, צאן ועבד ושפחה; ואשלחה להגיד לאדני, למצא-חן בעיניך. ז וישבו, המלאכים, אל-יעקב, לאמר: באנו אל-אחיה, אל-עשו, וגם הלך לקראתך, וארבע-מאות איש עמו. ח ויירא יעקב מאד, ויצר לו; ויחץ את-העם אשר-אתו, ואת-הצאן ואת-הבקר והגמלים--לשני מחנות. ט ויאמר, אם-יבוא עשו אל-המחנה האחת והכהו--והיה המחנה הנשאר, לפליטה. י ויאמר, יעקב, אלהי אבי אברהם, ואלהי אבי יצחק: יהנה האמר אלי, שוב לארצה ולמולדתך--ואיטיבה עמך. יא קטנתי מכל החסדים, ומכל-האמת, אשר עשית, את-עבדך: פי במקלי, עברתי את-הירדן הזה, ועתה הייתי, לשני מחנות. יב הצילני נא מיד אחי, מיד עשו: פי-ירא אנכי, אתו--פן-יבוא והפני, אם על-בנים. יג ואתה אמרת, היטב איטיב עמך; ושמתי את-זרעך כחול הים, אשר לא-יספר מרב. יד וילן שם, בלילה ההוא; ויקח מן-הבא בידו, מנחה--לעשו אחיו. טו עזים מאתים, ותישים עשרים, רחלים מאתים, ואילים עשרים. טז גמלים מיניקות ובניהם, שלשים; פרות ארבעים, ופרים עשרה, אתנת עשרים, ועזים עשרה. יז ויתן, ביד-עבדיו, עדר עדר, לבדו; ויאמר אל-עבדיו, עברו לפני, ורוח תשימו, בין עדר ובין עדר. יח ויצו את-הראשון, לאמר: פי יפגשך עשו אחי, וישאלך לאמר, למי-אתה ואנה תלך, ולמי אלה לפניך. יט ואמרת, לעבדך ליעקב--מנחה הוא שלוחה, לאדני לעשו; והנה גם-הוא, אחרינו. כ ויצו גם את-השני, גם את-השלישי, גם את-כל-ההלכים, אחרי העדרים לאמר: פדבר הזה תדברון אל-עשו, במצאכם אתו. כא ואמרתם--גם הנה עבדך יעקב, אחרינו: פי-אמר אכפרה פניו, במנחה ההלכת לפני, ואחרי-כן אראה פניו, אולי ישא פני. כב ותעבר המנחה, על-פניו; והוא לן בלילה-ההוא, במחנה. כג ויקם בלילה הוא, ויקח את-שתי נשיו ואת-שתי שפחתיו, ואת-אחד עשר, ילדיו; ויעבר, את מעבר יבק. כד ויקחם--ויעברם, את-הנחל; ויעבר, את-אשר-לו. כה וינתר יעקב, לבדו; ויאבק איש עמו, עד עלות השחר. כו וירא, פי לא יכל לו, ויגע, בכף-ירכו; ותקע כף-ירך יעקב, בהאבקו עמו. כז ויאמר שלחני, פי עלה השחר; ויאמר לא אשלחה, פי אם-ברכתני. כח ויאמר אליו, מה-שמך; ויאמר, יעקב. כט ויאמר, לא יעקב יאמר עוד שמך--פי, אם-ישראל: פי-שרית עם-אלהים ועם-אנשים, ותוכל. ל וישאל יעקב, ויאמר הגידה-נא שמך, ויאמר, למה זה תשאל לשמי; ויברך אתו, שם. לא ויקרא יעקב שם המקום, פניאל: פי-ראיתי אלהים פנים אל-פנים, ותנצל נפשי. לב ויזרח-לו השמש, כאשר עבר את-פנואל; והוא צלע, על-ירכו. לג על-כן לא-יאכלו בני-ישראל את-גיד הנשה, אשר על-כף הירך, עד, היום הזה: פי נגע בכף-ירך יעקב, בגיד הנשה.

פרק ל"ה – השיבה לארץ, הפיוס עם עשיו ושינוי השם

כעבור למעלה מצעריט שנה, לאחר שיצקה חי בבית לבן הארמי ונשא את בנותיו רחל ולאה לנשים, הוא שב לארצו. השיבה כרוכה בצורך להתפייס עם עשיו. יצקה שצבר תהליך של שינוי וטע חושש מנקמת אחיו, שולח אליו מתנות פיוס. בלידה שלפני המפגש, נאבק עם יצקה איש שלפי המסורת היה מלאך. בסוף המאבק האיש רוצה לזכות, אך יצקה דורש ממנו ברכה, וכך הוא מקבל ממנו את השם החדש ישראל והמקום בו התרחש המאבק קיבל את השם פניאל. מצעה אבות סימן לבנים: כפי שיצא יצקה לאלות ושב ממנה, כך העם יוצא לאלות ושב ממנה. כפי שיצקה יצא חבול מהמאבק, טע העם הסובל מרדיפות באלות יוצא ממנה חבול. סיפור המאבק עם האיש-המלאך מתרחש בלידה, כך האלמות היא לילה, אולם בסופה האוילה – עלות השחר. השם ישראל מציד על השינוי שחל ביצקה, הוא מתמודד עם האל ועם בני אדם, וכאמור, בשם זה מופיעה המילה ישר. עתה ראוי יצקה להיות אב האומה הקרויה על שמו.

אלות לדיון:

1. לקראת הפגישה עם עשו עושה יצקה שלוש מעשים: - מתכוון למאבק ומחלק את אנשיו נשותיו וילדיו לפני מתנות כדי שאחד לפחות ינצל. - שולח מתנות פיוס לעשיו.

- מתפלל

- מה אתם הייתם עושים לקראת מפגש טעון הקשור
שמרתו פיוס והשלמה עם חבר או בן משפחה?
2. יש אנשים הבוחרים לשנות את שמם. מהי המטרה של
מצעה כזה ומה דעתכם עליו? מה פירוש שינוי שמ
ולמה זה חשוב?
3. איזה פירוש לתנ"ך מתאים לכם: סמלי (מצעה אבות
סימן לפנים) או פסיכולוגי ספרותי? נמקו.

משימות:

לפניכם תמונה מפורסמת של מאבק יצקה עם המלאך

- קראו את הפסוקים הבאים והביאו מהם הוכחה
לטענה שהאיש צימו נאבק יצקה היה מלאך:

כה ויותר יצקה, לָבְדוּ; וַיִּאָּבֵק אִישׁ אֶמֶן, עַד צֵלוֹת
הַשָּׁחַר. כּוּ וַיִּרְא, כִּי לֹא יָכַל לָו, וַיֵּעַר, בְּכַף-יָרְכוּ; וַתִּקַּע
כַּף-יָרֵךְ יִצְקָה, בְּהֶאֱבָקוּ אֶמֶן. כּוּ וַיִּאָּמַר שֶׁלְחַנּוּ, כִּי אֲלֵה
הַשָּׁחַר; וַיִּאָּמַר לֹא אֶשְׁחַקְךָ, כִּי אִם-בְּרַכְתָּנִי. כּוּ וַיִּאָּמַר
אֲלֵיו, מֵה-שָׁמַיִם; וַיִּאָּמַר, יִצְקָה. כּוּ וַיִּאָּמַר, לֹא יִצְקָה
יִאָּמַר עוֹד שָׁמַיִם--כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שָׁרִית עִם-אֲלֹהִים
וְעִם-אֲנָשִׁים, וַתּוֹכַל. לֹא וַיִּשְׂאֵל יִצְקָה, וַיִּאָּמַר הַטְּיֵדָה-נָא
שָׁמַיִם, וַיִּאָּמַר, לָמָּה זֶה תִּשְׂאֵל לְשָׁמַיִם; וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ,
עַם. לֹא וַיִּקְרָא יִצְקָה שֵׁם הַמָּקוֹם, בְּנִיאֵל: כִּי-רָאִיתִי
אֲלֹהִים בְּנִי אֵל-בְּנִי, וַתִּנְצַל נַפְשִׁי.

- יש הטוענים כי הקרה לא הוכרע ואף צד לא ניצח בו.
הביאו הוכחה מן הקטע לטענה זו.

בראשית פרק לז

א וַיָּשֶׁב יַעֲקֹב, בְּאֶרֶץ מִגְדוֹר אָבִיו--בְּאֶרֶץ, כְּנָעַן. ב אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב, יוֹסֵף בֶּן-שִׁבְעֵ-עָשָׂר
שָׁנָה הָיָה רְעָה אֶת-אָחִיו בְּצֹאן, וְהוּא נָעַר אֶת-בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת-בְּנֵי זִלְפָּה, נְשֵׁי אָבִיו; וַיָּבֵא יוֹסֵף
אֶת-דְּבָתָם רְעָה, אֶל-אָבִיהֶם. ג וַיִּשְׂרָאֵל, אֶהֱבֵב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-בְּנָיו--כִּי-בֶן-זִקְנִים הוּא, לוֹ; וַעֲשֵׂה
לוֹ, כְּתוּבַת פְּסִים. ד וַיִּרְאוּ אָחִיו, כִּי-אֹתוֹ אֶהֱבֵב מִכָּל-אָחִיו--וַיִּשְׂנְאוּ, אֹתוֹ; וְלֹא יָכְלוּ, דַּבְּרוּ
לְשָׁלֵם. ה וַיִּחְלַם יוֹסֵף חֲלוֹם, וַיַּגִּד לְאָחִיו; וַיֹּסִפוּ עוֹד, שָׂנְאוּ אֹתוֹ. ו וַיֹּאמֶר, אֲלֵיהֶם: שְׁמְעוּ-נָא,
הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. ז וְהִנֵּה אֲנִי חֹנֵן מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים, בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי,
וְגַם-נִצְבָה; וְהִנֵּה תִסְבְּיָה אֲלַמְתֵּיכֶם, וַתִּשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֲלַמְתִּי. ח וַיֹּאמְרוּ לוֹ, אָחִיו, הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ
עָלֵינוּ, אִם-מִשׁוֹל תִּמְשַׁל בָּנוּ; וַיֹּסִפוּ עוֹד שָׂנְאוּ אֹתוֹ, עַל-חֲלַמְתּוֹ וְעַל-דַּבְּרָיו. ט וַיִּחְלַם עוֹד חֲלוֹם
אֲחֵר, וַיֹּסִפֶר אֹתוֹ לְאָחִיו; וַיֹּאמֶר, הִנֵּה חֲלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד, וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים
כּוֹכְבִים, מִשְׁתַּחֲוִים לִי. י וַיֹּסִפֶר אֶל-אָבִיו, וְאֶל-אָחִיו, וַיַּגֵּעַ-בּוֹ אָבִיו, וַיֹּאמֶר לוֹ מֵהַחֲלוֹם הַזֶּה

אשר חלמת: הבוא נבוא, אני ואמר אחיך, להשתחות לך, ארצה. יא ויקנאו-בו, אחיו; ואביו, שמר את-הדבר. יב וילכו, אחיו, לרעות את-צאן אביהם, בשכם. יג ויאמר ישראל אל-יוסף, הלוא אחיך רעים בשכם--לכה, ואשלחך אליהם; ויאמר לו, הנני. יד ויאמר לו, לך-נא ראה את-שלוש אחיך ואת-שלוש הצאן, והשבני, דבר; וישלחהו מעמק חברון, ויבא שכם. טו וימצאהו איש, והנה תעה בשדה; וישאלהו האיש לאמר, מה-תבקש. טז ויאמר, את-אחי אנכי מבקש; הגידה-נא לי, איפה הם רעים. יז ויאמר האיש, נסעו מזה--כי שמעתי אמרים, נלכה דתניה; וילך יוסף אחר אחיו, וימצאם בדתן. יח ויראו אתו, מרחק; ויבטרום יקרב אליהם, ויתנפלו אתו להמיתו. יט ויאמרו, איש אל-אחיו: הנה, בעל החלמות הלזה--בא. כ ועתה לכו ונהרגהו, ונשלכהו באחד הברות, ואמרנו, חיה רעה אכלתהו; ונראה, מה-יהיו חלמתיו. כא וישמע ראובן, ויצלהו מידם; ויאמר, לא נפנו נפש. כב ויאמר אליהם ראובן, אל-תשפכו-דם--השליכו אתו אל-הבור הזה אשר במדבר, ויד אל-תשלחו-בו: למען, הציל אתו מידם, להשיבו, אל-אביו. כג ויהי, כאשר-בא יוסף אל-אחיו; ויפשיטו את-יוסף את-כתנתו, את-כתנת הפסים אשר עליו. כד ויקחהו--וישלוכו אתו, הברה; והבור רק, אין בו מים. כה וישבו, לאכל-לחם, וישאו עיניהם ויראו, והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד; וגמליהם נשאים, נכאת וצרי ולט--הולכים, להוריד מצרימה. כו ויאמר יהודה, אל-אחיו: מה-בצע, כי נהרג את-אחינו, וכסינו, את-דמו. כז לכו ונמכרנו לישמעאלים, וידנו אל-תהי-בו, כי-אחינו בשרנו, הוא; וישמעו, אחיו. כח ויעברו אנשים מדינים סחרים, וימשכו ויעלו את-יוסף מן-הבור, וימכרו את-יוסף לישמעאלים, בעשרים קסף; ויביאו את-יוסף, מצרימה. כט וישב ראובן אל-הבור, והנה אין-יוסף בבור; ויקרע, את-בגדיו. ל וישב אל-אחיו, ויאמר: הילד איננו, ואני אנה אני-בא. לא ויקחו, את-כתנת יוסף; וישחטו שער עזים, ויטבלו את-הכתנת בדם. לב וישלחו את-כתנת הפסים, ויביאו אל-אביהם, ויאמרו, זאת מצאנו: הפר-נא, הכתנת בנך הוא--אם-לא. לג ויפירה ויאמר כתנת בני, חיה רעה אכלתהו; טרף טרף, יוסף. לד ויקרע יעקב שמלתיו, וישם שק במתניו; ויתאבל על-בנו, ימים רבים. לה ויקמו כל-בניו וכל-בנותיו לנחמו, וימאן להתנחם, ויאמר, כי-ארד אל-בני אבל שאלה; ויבך אתו, אביו. לו והמדינים--מכרו אתו, אל-מצרים: לפוטיפר סריס פרעה, שר הטבחים.

פרק ל"ז - מכירת יוסף

*ליוצקה היו 12 בנים מארבע נשותיו: רחל, לאה, בלהה וזלפה.
מרחל היו לו שניים - יוסף ופנימין. יוסף היה בן אהוב ביותר
צל אביו שאפילו הכין לו כסף מיוחד - כתונת פסים. באותם*

ימי קשה היה להפיק צבא, ולצבוא בד הפסיט נחשב לדבר
יוקרתי.

בפרקנו יוסף בן 17, נצר מוכשר וחולט חלומות, אך גם חסר
רצינות לסיטואציות חברתיות, ולכן לא מבין את קנאת אחיו
ומספר להם על חלומותיו. יוסף גם מספר לאביו כי האחים
אינם צובדים טוב (מביא את דיבתם רעה). כל הדברים
האלה גורמים לשנאה עלה המביאה לרצון להפטר מיוסף
ולהרוג אותו. ראובן, האח הבכור, מנסה להציל את יוסף
ומציע לזרוק אותו לבור במטרה לבוא אחר כך ולהוציאו,
יהודה מצומת זאת, מציע למכור אותו לעבדות במצרים.
הצעת יהודה מתקבלת. את כתונת הפסיט של יוסף האחים
טובלים בדם כדי שיצקו אביהם יחשוב שהוא מת. יצקו אכן
חושב כך ומסרה להתנחם על אובדן יוסף שנים רבות.

פרק זה מתחיל סיפור ארוך של עליתו ללדולה של יוסף
במצרים, רעה בארץ וירידת האחים אליו למצרים. שם לאחר
תהליך ארוך יוסף מתגלה לאחיו והם משתקעים במצרים
דבר המוביל ללילות ארוכת שנים במצרים שם הפכו המצרים
את העם שהתפתח ממסכת יצקו לעם של עבדים.

שאלות לדיון:

1. "לצולט אל ישנה אדם בנו בין הבנים שהביא מקל
נתן יצקו ליוסף יותר משאר בניו (עשה לו כתונת
פסיט) נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו

למצרים) שבת י' ב. (כלומר, שבאלף מצעה זה בא העונש
הנורא של עבד מצרים).

כיצד מסבירים החכמים (חז"ל) את גלות מצרים?

מה, לדעתכם, הם רצו לומר באמירה חריפה זו?

2. לפעמים חלומות מתגשמים. בתנ"ך החלום הוא נבואה,

בימינו נוהגים לפתור חלומות בדרכי פסיכולוגיה. מה

דעתכם? האם חלומות הם ראי הנפש? חלון? על מה

אתם חולמים ומה תרצו להגשים? איך ניתן להגשים

חלומות?

משימות:

• לפניכם שיר של נורית לרחי - יוסף:

והשמש והירח קדו לי
ואחת-עשרה האלומות
אבל מדוע אתם מביטים בי כך
אני אחראי על החלומות!?

בגני השינה שלי
קול מופיע
ואחד-עשר כוכבים משתחווים
והרי לא אני את החלים פתרת
פתר אותו אבינו, אבי

ואם אני הוא הבן האהוב
זה שיזרק עוד לבור
ואחר לארץ המצרים
האם כתונת הפסים נתן לי אבי
גמול קטן היא ליסורים?

אם כך ואם כך
האם מישהו מכם, אחים,
יחליף גורלו בגורלי,

אתם, שלא חלמוני מעולם
והיושבים לנצח בחלומי.

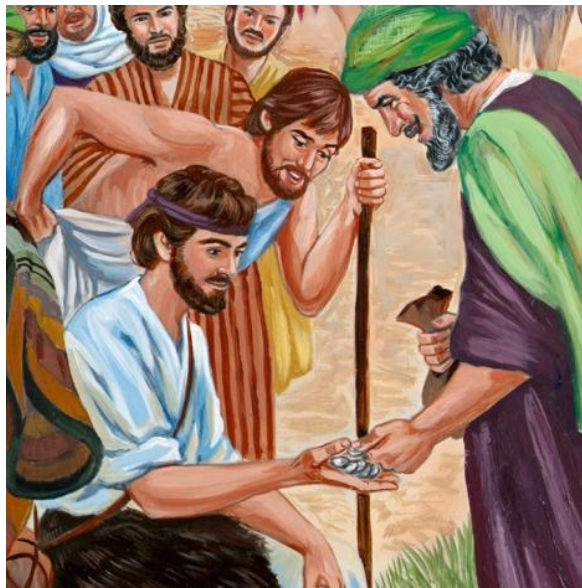
א. איזה טענות יש ליוסף כלפי כעס האחים על

חלומותיו ועל כתונת הפסים שלו לפי השיר?

ה. מה יחסו של יוסף לאחים לפי השיר? האם את הוא

שונא אותם?

• לפניכם תמונה – מה רצה הצייר לבטא בתמונה זו?

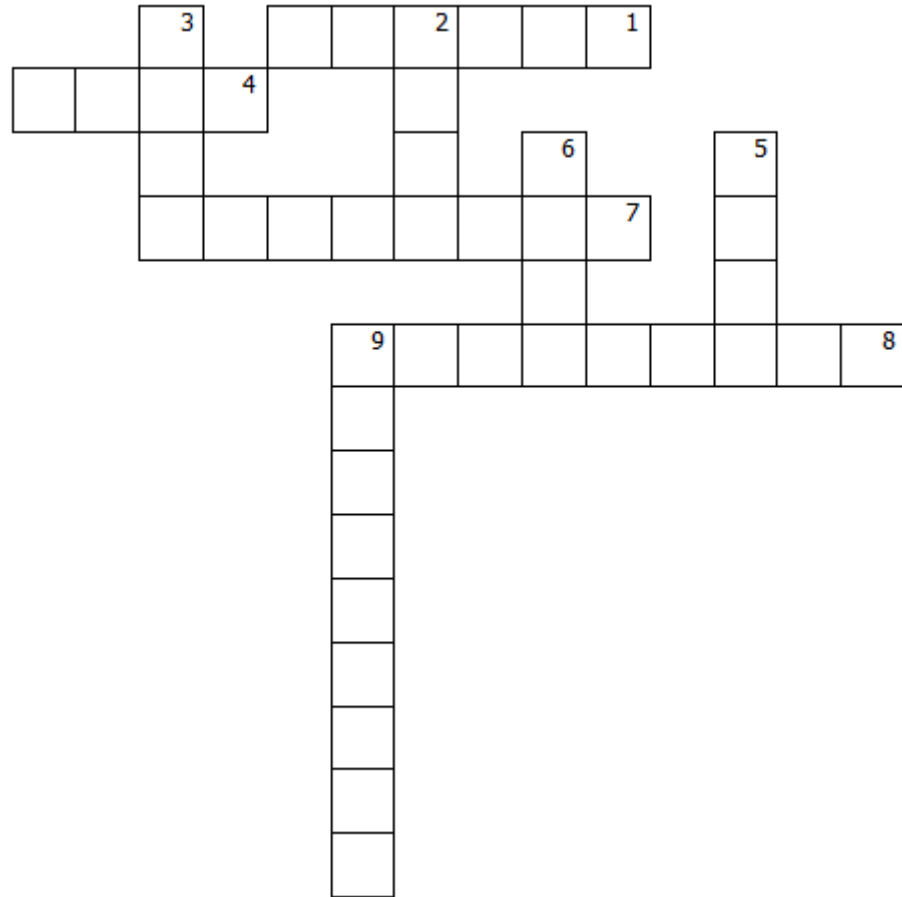
• לפניכם סרטון:

<https://www.youtube.com/watch?v=s36e3ZnLaAI&t=5s>

איזה מידע הוסיף הסרטון לפרשת יוסף ואחיו?

פעילות לסיכום היחידה:

תשף סיפורי האבות

מאוזן

1. מה מתגשם לפעמים
4. אשת יצחק
7. מנין הגיע אברהם לארץ
8. בגדו המיוחד של יוסף

מאונך

2. עם מי נאבק יעקב
3. שמו הראשון של אברהם
5. בכורו של יצחק
6. בנו המועדף של יעקב
9. אמונה באל אחד

לפניכם השיר "איפה הם כל אבותינו" – שר ישי ריבו:

<https://www.youtube.com/watch?v=23QX2wORqd4>

איפה הם כל אבותינו

איפה אברהם אבינו?

איפה איפה אברהם?

איפה אברהם אבינו

ירחם על בנו יצחק.

איפה הוא יוסף אחינו?

איפה בן פורת יוסף?

איפה הוא יוסף אחינו

שיחלום לי חלומות.

איפה היא רחל אמנו?

איפה איפה היא רחל

איפה היא רחל אמנו

שתזיל הרבה דמעות.

איפה הוא משה רבנו?

איפה איפה הוא משה?

איפה הוא משה רבנו

שיתן את הלוחות.

אליהו נביאינו

אליהו הנביא

אליהו נביאינו

לנו השלום יביא.

איפה הם כל אבותינו?

איפה הם כולם?

מי יתן ויברכנו-

בזכותם ריבון עולם.

- *על מי מהדמויות הסיר למדתם?*
- *מדוע בנוי הסיר מעאלות? מה המסר של הסיר?*

יחידה שלישית – השעבוד מצרים, משה, עשרת הדברות וכיבוש הארץ

שמות פרק א

א ואלה, שמות בני ישראל, הבאים, מצרימה: את יעקב, איש וביתו באו. ב. ראובן שמעון, לוי ויהודה. ג. יששכר זבולן, ובנימן. ד. דן ונפתלי, גד ואשר. ה. ניהי, כל-נפש יצאי ירה-יעקב--שבועים נפש; ויוסף, היה במצרים. ו. וימת יוסף וכל-אחיו, וכל הדור ההוא. ז. ובני ישראל, פרו וישרצו וירבו ויעצמו--במאד מאד; ותמלא הארץ, אתם. {פ}

ח ויקם מלך-חדש, על-מצרים, אשר לא-ידע, את-יוסף. ט ויאמר, אל-עמו: הנה, עם בני ישראל--רב ועצום, ממנו. י. הבה נתחכמה, לו: פן-ירבה, והיה כן-תקראנה מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו, ונלחם-בנו, ועלה מן-הארץ. יא וישימו עליו שרי מסים, למען ענתו בסבלתם; ויכן ערי מספנות, לפרעה--את-פתם, ואת-רעמסס. יב וכאשר יענו אתו, כן ירבה וכן יפרץ; ויקצו, מפני בני ישראל. יג ויעבדו מצרים את-בני ישראל, בפרך. יד וימררו את-חייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים, ובכל-עבדה, בשדה--את, כל-עבדתם, אשר-עבדו בהם, בפרך. טו ויאמר מלך מצרים, למילדת העברית, אשר שם האחת שפרה, ושם השנית פועה. טז ויאמר, בילדכן את-העבריות, וראיתן, על-האבנים: אם-בן הוא והמתן אתו, ואם-בת הוא וחסיה. יז ותיראן המילדת, את-האלהים, ולא עשו, כאשר דבר אליהן מלך מצרים; ותחיינן את-הילדים. יח ויקרא מלך-מצרים, למילדת, ויאמר להן, מדוע עשיתן הדבר הזה; ותחיינן את-הילדים. יט ותאמרן, המילדת אל-פרעה, כי לא כנשים המצרית העברית: כן-היה הנה, בטורם תבוא

אלהן המילדת וילדו. כ וייטב אלהים, למילדת; וירב העם ויעצמו, מאד. כא ויהי,
פי-יָרָאוּ המילדת את-הָאֱלֹהִים; ויעש להם, בתים. כב ויצו פרעה, לקל-עמו
לאמר: קל-הבן הילוד, היארה תשליכהו, וכל-הבת, תסיון. לפ

מנות א' – העט במצרים

הפרק עוסק בהפיכת בני יצקא ממסכה לעט.
הסכה שיוסף הציל את מצרים משנות הרעב, הסעבוד
של בני ישראל והפיכתם לעבדים. הצלחות הקשות של
פרעה על העט. הצלחת הנפשות של היצקא על ידי
המיוצרות.

הפרק מלמן עיסוק בחיים בצלות, בהתמודדות עם
צלחות קשות. הצריחות של אנשים כלפי אחריהם.
עאלות לדיון:

1. מה לדעתכם מצורר אנטישמיות?
2. מהן התכונות של חסידי אומות העולם לפי
הפרק? מי כולל מתוך הומאניות ומי מתוך רעש
דתי?
3. מדוע לדעתכם נשים התנדדו לצלחות פרעה?
האם אפשר להבין למה דווקא הן, מתוקף היותן
פחות דומיננטיות בחברה, חשו שיש להתנדד
לרדיפות?
4. מדוע לזר פרעה להשמיד דווקא את הבנים
ולשאר את הבנות?
5. פרעה מנמק את התנדדותו לבני ישראל בכך שאם
תפרוץ מלחמה הם יהיו איס חמישי. מציין בואדיהם.

האט, אדזענעך, יו לענען אונזערע כעלען
יהודים חיים בארץ? האט עס זאגן יידישע
אדוואקאטן דאס חיים?

מאמענט:

• 30 סעקונדן אדוואקאט 12 יאָרען לע אדוואקאטן

<https://www.youtube.com/watch?v=k5wAUhht9HA>

סעקונדן אדוואקאט חיים לע אדוואקאטן. האט עס
אדוואקאטן אדוואקאטן. אדוואקאטן אדוואקאטן
אדוואקאטן אדוואקאטן אדוואקאטן אדוואקאטן
אדוואקאטן אדוואקאטן אדוואקאטן אדוואקאטן

שמות פרק ב

א ויילך איש, מבית לוי; ויקח, את-בת-לוי. ב. ויהי האשה, ותלד בן; ותרא אתו פי-טוב הוא,
ותצפנהו שלשה ירחים. ג. ולא-יגלה עוד, הצפיו, ותקח-לו תבת גמא, ותחמרה בחמר
ובזפת; ותשם בה את-הילד, ותשם בסוף על-שפת היאר. ד. ותתצב אחתו, מרחק, לדעה,
מה-יעשה לו. ה. ותד בת-פרעה לרחץ על-היאר, ונערתייה הלכת על-יד היאר; ותרא את-
התבה בתוך הסוף, ותשלח את-אמתה ותקחה. ו. ותפתח ותראה את-הילד, והנה-נער בכה;
ותחמל עליו--ותאמר, מילדי העברים זה. ז. ותאמר אחתו, אל-בת-פרעה, האלך וקראתי לך
אשה מינקת, מן העברית; ותינק לך, את-הילד. ח. ותאמר-לה בת-פרעה, לכי; ותלה, העלמה,
ותקרא, את-אם הילד. ט. ותאמר לה בת-פרעה, היליכי את-הילד הזה והינקהו לי, ואני אתן
את-שכרה; ותקח האשה הילד, ותניקהו. י. ויגדל הילד, ותבאהו לבת-פרעה, ויהי-לה, לבן;
ותקרא שמו, משה, ותאמר, כי מן-המים משיתיהו. יא. ויהי בימים ההם, ויגדל משה ויצא אל-
אחיו, וירא, בסבלתם; וירא איש מצרי, מכה איש-עברי מאחיו. יב. ויפן כה וכה, וירא פי אין
איש; ויהי, את-המצרי, ויטמנהו, בחול. יג. ויצא ביום השני, והנה שני-אנשים עברים נצים;
ויאמר, לרשע, למה תכה, רעך. יד. ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט, עלינו--הלהרגני אתה
אמר, כאשר הרגת את-המצרי; ויירא משה ויאמר, אכן נודע הדבר. טו. וישמע פרעה את-
הדבר הזה, ויבקש להרג את-משה; ויברח משה מפני פרעה, וישב בארץ-מדן וישב על-
הבאר. טז. ולכהן מדן, שבע בנות; ותבאנה ותדלנה, ותמלאנה את-הרהטים, להשקות, צאן
אביהן. יז. ויבאו הרעים, ויגרשום; ויקם משה ויושעו, וישק את-צאנם. יח. ותבאנה, אל-רעואל

אביהן; ויאמר, מדוע מהרתן בא היום. יט ותאמרן--איש מצרי, הצילנו מיד הרעים; וגם-דלה דלה לנו, וישק את-הצאן. כ ויאמר אל-בנותיו, ואיו; למה זה עזבתן את-האיש, קראן לו ויאכל לחם. כא ויאזל משה, לשבת את-האיש; ויתן את-צפרה בתו, למשה. כב ותלד בן, ויקרא את-שמו גרשם: כי אמר--גר הייתי, בארץ נכריה. {פ}

כג ויהי בימים הרבים ההם, וימת מלך מצרים, ויאנחו בני-ישראל מן-העבדה, ויזעקו; ותעל שועתם אל-האלהים, מן-העבדה. כד וישמע אלהים, את-נאקתם; ויזכר אלהים את-בריתו, את-אברהם את-יצחק ואת-יעקב. כה וירא אלהים, את-בני ישראל; וידע, אלהים. {ס}

שמות ב' – הולדת משה והפיכתו למנהיג

הפרק הוא תקציר חיי משה עד להפיכתו למנהיג העם המוציא אותו ממצרים. משה ניצל הצלה פלאית על ידי בת פרעה, תכונותיו כרוצף צדק באות הפרק לידי ביטוי בצטת התערבותו במקרים בהם נעשה צוול וברצונו לעזור לחלש, בין אם הוא מבני עמו ובין אם הוא זר. בניאוד לסיפורים נפוצים על גיבור הנולד בארמון, מסתתר בקרה בני העם וחוזר לשלטון בבוא יומו, סיפורו של משה הפוק: הוא נולד כפשוט עמ, גדל בארמון כבן מאומץ, נאלץ לברוח כדי להציל את נפשו, אך חוזר לא כדי להשתלט על השלטון, אלא כדי להציל את המשוועדים.

עאלות לדיון:

1. מהן תכונותיו של מנהיג?
2. מה, לדעתכם, היה קורה אם משה היה גדל כל חייו בין עבדים ולא בארמון מלך? האם היה יודע מהי חירות? האם חיוני למנהיג לעדול בתנאים המאפשרים לו לחשוב מחוץ לקופסה?

3. משה מסתתר בבית יתרו כהן מדין. האם לדעתכם
הכרות עם דתות מאוונות חיונית למי שצריך לנתח
תורה לעם ישראל?

4. משה מתחנך עם אישה שאינה בת צמו. מה לדעתכם על
נישואין כאלה?

משימות:

לפניכם שלוש סרטונים העוסקים בשמות ובמשה.

- בחרו אחד מהם ונמקו מדוע בחרתם דווקא בו.

קטע מהסרט נסיך מצרים

<https://www.youtube.com/watch?v=QUeEfNF8hcg>

סימונים – שיחה על הפרק

<https://www.youtube.com/watch?v=y4iMBEE-5gQ>

סיכום הפרקים הראשונים של שמות

<https://www.youtube.com/watch?v=V-0yCswp6gM&t=36s>

שמות פרק כ

א וידבר אלהים, את כל-הדברים האלה לאמר. {ס} ב * אנכי יהוה אלהיך, אשר הוצאתיך
מארץ מצרים מבית עבדים: לא-יהיה לך אלהים אחרים, על-פני ג. לא-תעשה לך פסל, וכל-
תמונה, אשר בשמים ממעל, ואשר בארץ מתחת--ואשר במים, מתחת לארץ. ד. לא-
תשתחוה להם, ולא תעבדם: כי אנכי יהוה אלהיך, אל קנא--פקד עון אבת על-בנים על-
שלישים ועל-רבעים, לשנאי. ה. ועשה חסד, לאלפים--לאהבי, ולשמרי מצותי. {ס} ו. לא תשא
את-שם-יהוה אלהיך, לשוא: כי לא ינקה יהוה, את אשר-ישא את-שמו לשוא. {פ} ז
ז. זכור את-יום השבת, לקדשו. ח. ששת ימים תעבד, ועשית כל-מלאכתך. ט. ויום, השביעי--

שבת, ליהוה אלהיך: לא-תעשה כל-מלאכה אתה ובנך ובתך, עבדך ואמתך ובהמתך, וגרך, אשר בשעריך. י כי ששת-ימים עשה יהוה את-השמים ואת-הארץ, את-הים ואת-כל-אשר-בם, וינח, ביום השביעי; על-כן, ברך יהוה את-יום השבת--ויקדשהו. {ס} יא כבד את-אביך, ואת-אמך--למען, יארכון ימך, על האדמה, אשר-יהוה אלהיך נתן לך. {ס} יב לא תרצח, {ס} לא תנאף; {ס} לא תגנב, {ס} לא-תענה ברעך עד שקר. {ס} יג לא תחמד, בית רעך; {ס} לא-תחמד אשת רעך, ועבדו ואמתו ושורו וחמרו, וכל, אשר לרעך.

עמות כ' 1-13 – עשרת הדברות

הפרק עוסק בחוקי היסוד של היהדות. בחוקים הנוצצים
לאמנה ובחוקים הנוצצים לאוסר. בחוקים שבין אדם לאדם
ובחוקים שבין אדם לחברו.

הדיבר הראשון והשני עוסקים באמנה מונותאיסטית ובאיסור
השיתוף וההכנסה. הדיבר השלישי עוסק באיסור להישבע לשוא
הטעם האל. הדיבר הרביעי עוסק בשבת והחמישי בכיבוד הורים.
למעשה הם עוסקים בקדושת המשפט, בקדושת הזמן ובהכרת
הטוב.

הדיברות הבאים עוסקים באיסור הרצח, הניאוף, הגניבה,
עדות שקר, ובאיסור החמידה. למעשה הם עוסקים בקדושת
החיים, המשפחה, הרכוש, המשפט ובשליטה על ראש החמדות.

עאלות לדיון:

1. מהו חשיבותו של חוק לאיסוס חברה אנושית? האם כל
חברה צריכה חוק?

2. בישראל של ימינו יש חוקי יסוד. מצבר להיותם איסורים, הם קובעים נורמות ועקרונות. איזה עקרונות ונורמות יש בעשרת הדברות?

3. מה לדעתכם צריך לעשות כאשר ישנה התנגשות בין חוקים. למשל: אנו מכבדים את ההורים אבל הם אמרו לנו לעשות מצה שאסור לעשות?

משימות:

- על איזה חוק מהחוקים שאתם מכירים מן המסורת הייתם מוותרים? איזה חוק הייתם מוסיפים?
- התבוננו בתמונה הבאה:

על פי מסורת ישראל הלוחות היו מרובעים, אבל כולנו רגילים לצורה הזו של הלוחות הלוקוחה ממסורות נוצריות. מה דעתכם? האם מותר להיות מושפע מתרבות אחרת? איך תסבירו את העובדה שכולנו משתמשים בתאריק הארצי ולא בתאריק העברי בחיי היומ-יום?

יהושוע פרק א

א ויהי, אחרי מות משה--עבד יהוה; ויאמר יהוה אל-יהושע בן-נון, משרת משה לאמר. ב משה עבדי, מת; ועתה קום עבר את-הירדן הזה, אתה וכל-העם הזה,

אל-הארץ, אשר אנכי נתן להם לבני ישראל. ג. כל-מקום, אשר תדרוך כף-רגלכם בו--לכם נתתיו: כאשר דברתי, אל-משה. ד. מהמדבר והלבנון הזה ועד-הנהר הגדול נהר-פרת, כל ארץ החתים, ועד-הים הגדול, מבוא השמש--יהיה, גבולכם. ה. לא-יתיצב איש לפניך, כל ימי חייך: כאשר הייתי עם-משה אהיה עמך, לא ארפך ולא אעזבך. ו. חזק, ואמץ: כי אתה, תנחיל את-העם הזה, את-הארץ, אשר-נשבעתי לאבותם לתת להם. ז. רק חזק ואמץ מאד, לשמר לעשות ככל-התורה--אשר צוה משה עבדי, אל-תסור ממנו ימין ושמאל: למען תשכיל, בכל אשר תלך. ח. לא-ימוש ספר התורה הזה מפיה, והגית בו יומם ולילה, למען תשמר לעשות, ככל-הכתוב בו: כי-אז תצליח את-דרךך, ואז תשכיל. ט. הלוא צויתוך חזק ואמץ, אל-תערץ ואל-תחת: כי עמך יהוה אלהיך, בכל אשר תלך. }פ}

י ויצו יהושע, את-שטרי העם לאמר. יא עברו בקרב המחנה, וצו את-העם לאמר, הכינו לכם, צידה: כי בעוד שלשת ימים, אתם עברים את-הירדן הזה, לבוא לרשת את-הארץ, אשר יהוה אלהיכם נתן לכם לרשתה. }פ} יב ולראובני, ולגדי, ולחזי, שבט המנשה--אמר יהושע, לאמר. יג זכור, את-הדבר, אשר צוה אתכם משה עבד-יהוה, לאמר: יהוה אלהיכם מניח לכם, ונתן לכם את-הארץ הזאת. יד נשיכם טפכם, ומקניכם, ישבו, בארץ אשר נתן לכם משה בעבר הירדן; ואתם תעברו חמשים לפני אחיכם, כל גבורי החיל, ועזרתם, אותם. טו עד אשר-ינים יהוה לאחיכם, ככם, וירשו גם-המה, את-הארץ אשר-יהוה אלהיכם נתן להם; ושבתם לארץ ירשתכם, וירשתם אותה, אשר נתן לכם משה עבד יהוה, בעבר הירדן מזרח השמש.

יהושע פרק א' 12-16 - כיבוש הארץ

הפרק עוסק בהנהגתו של יהושע את העם אחרי מות משה. יהושע מכניס את העם לארץ. על יהושע הוטל הציווי "לא ימוס ספר התורה הזה מפיך" כמי שמשיק את דרכו של משה. שניים וחצי שבטים קיבלו משה הבטחה כי יוכלו להשאר בעבר הירדן המזרחי, אולם זאת רק אחרי שיצטוו לעזוב את התנחל בארץ.

דבר זה אמור ללמד על אחדות ועל סולידריות בין
שכטי העם.

שאלות לדיון:

1. האם חשב שמנהיג צבאי כיהושע יהיה עם איש רוח
לומד ספר וכפוף לחוקי התורה?
2. כמה דומה יהושע למשה? מדוע חשב להראות
שכפי שחזה משה את ים סוף כק חוצה יהושע את
הירדן? האם יורש של מנהיג צבאי לדמות לו או
להביא משה חדש ואחר?
3. העם היה מחולק לשכטים. יש האומרים שם
בישראל של ימינו אנו מחולקים לשכטים (הנשיא
רבלין דיבר על 4-5 שכטים). האם לדעתכם טוב
להיות מחולקים לשכטים? נמקו.

משימות:

לפניכם משה של חלוקת הארץ לפי השכטים

- מי היו השכטים הגדולים?
- הנחלתו של איזה שבט נמצאת ירושלים?

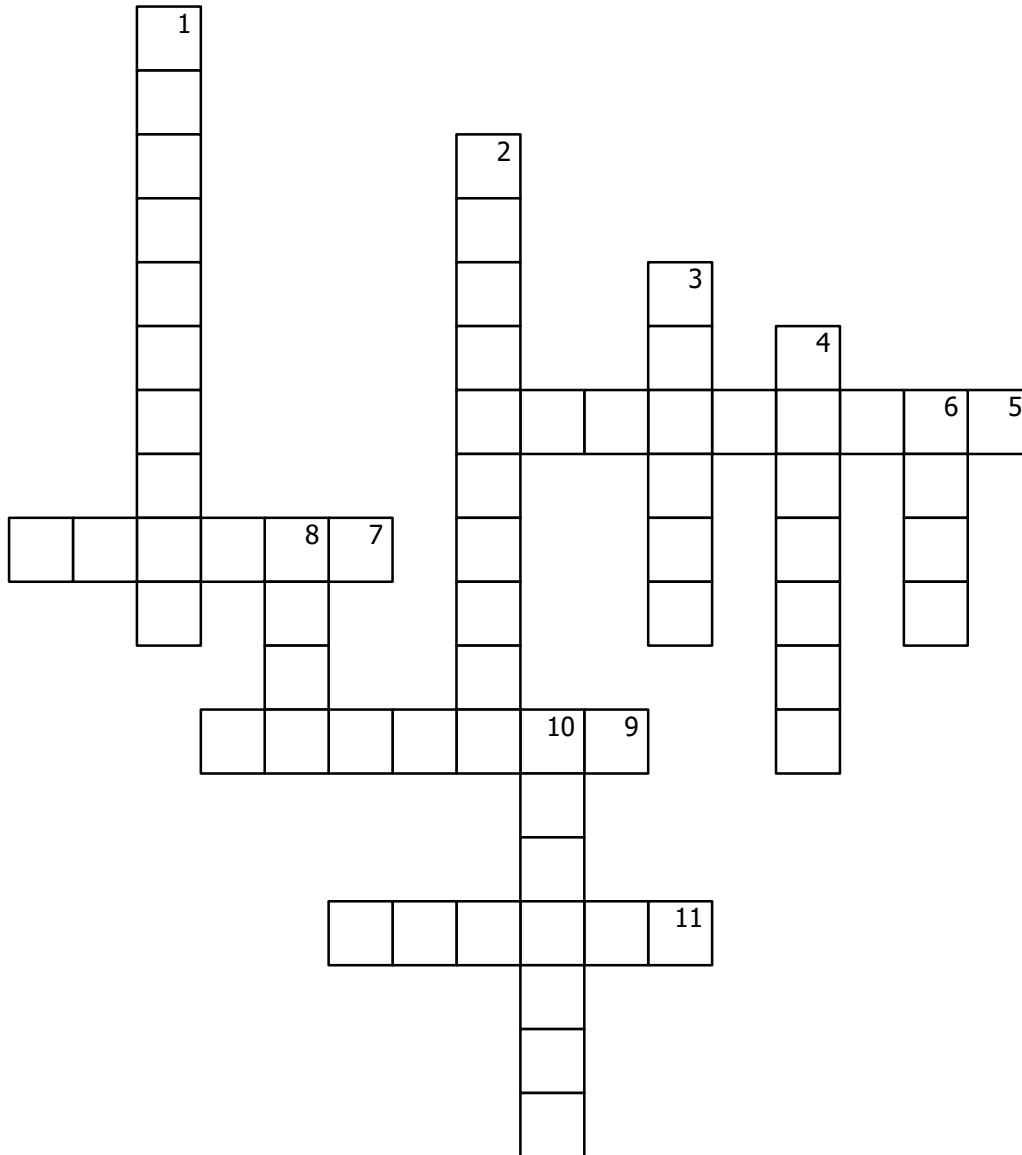
- מי היו השבטים הכי קטנים?
- למה לא היו נחלה. התוכנן להסביר למה?
- איזה שבט נמצא בתוך שבט?
- צפו בסרטון הבא:

<https://www.youtube.com/watch?v=xVmCs71QXgA>

מאיזה שבט היה יהושע? איזה ציר כבש
ראשונה?

פעילות לסיכום היחידה

מצרים משה יהושע ועשרת הדברות

מאוזן

- .5 שמות המיילדות במצרים
- .7 אשת משה
- .9 הדיבר האחרון
- .11 הדיבר השישי

מאונך

- .1 כובש הארץ

2. הדברים שכתובים בלוחות הברית
3. מצילתו של משה בתיבה
4. תפקידו הדתי של חותן מושה
6. מלך מצרים
8. חותנו של משה
10. מיהי מרים

המסורת עלדה כתבה:

לכל איש יש שם

נתן לו אלוהים

ונתנו לו אביו ואימו

• מדוע נקרא ספר שמות ספר שמות – בחרו את

האפשרות המתאימה:

א. בגלל שמות המנהיגים החשובים משה, אהרן

ומרים

ב. בגלל שהוא כותח במילים ואלה שמות בני ישראל

ג. כדי שנלכור את השמות של אבותינו שירדו למצרים

• עשר הוא מספר סימלי המציג על שמות. כתבו

ארבעה דברים הקשורים במספר עשר

הדברות _____

ימי תשובה _____

אנשים למנין _____

צדיקים בסדום _____

יחידה רביעית – מלחמה, מלחמה ואלה

שמואל א פרק יז

א וַיֵּאָסְפוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת-מַחְנֵיהֶם, לְמַלְחָמָה, וַיֵּאָסְפוּ, שָׂכָה אֲשֶׁר לַיהוּדָה; וַיַּחֲנוּ בֵּין-שׁוֹכָה וּבֵין-עֶזְקָה, בְּאֶפְסֹ דַמִּים. ב וַשָּׂאוּל וְאִישׁ-יִשְׂרָאֵל נֶאֱסָפוּ, וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֵלָה; וַיַּעֲרֹכוּ מַלְחָמָה, לְקִרְאת פְּלִשְׁתִּים. ג וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל-הַהַר, מִזֶּה, וַיִּשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל-הַהַר, מִזֶּה; וְהִגְיָא, בֵּינֵיהֶם. ד וַיֵּצֵא אִישׁ-הַבְּנִיָּים מִמַּחְנוֹת פְּלִשְׁתִּים, גְּלִית שָׁמוּ מִגַּת: גְּבָהוּ, שֵׁשׁ אַמּוֹת וְנִזְרַת. ה וְכֹבֵעַ נְחֹשֶׁת עַל-רֹאשׁוֹ, וְשָׂרִיּוֹן קִשְׁקָשִׁים הוּא לְבוּשׁ; וּמִשְׁקַל, הַשָּׂרִיּוֹן--חֲמִשָּׁת-אֲלָפִים שֶׁקֶלִים, נְחֹשֶׁת. ו וּמִצַּחַת נְחֹשֶׁת, עַל-רִגְלָיו; וְכִידּוֹן נְחֹשֶׁת, בֵּין כַּתְּפָיו. ז וְחֹץ (וְעֵץ) חֲנִיתוֹ, כְּמִנּוֹר אֲרָגִים, וְלִהְבֵּת חֲנִיתוֹ, שֵׁשׁ-מֵאוֹת שֶׁקֶלִים בְּרִזָּל; וְנִשְׂא הַצֶּנֶה, הַלֶּךְ לִפְנָיו. ח וַיַּעֲמֵד, וַיִּקְרָא אֶל-מַעֲרַכַת יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לָהֶם, לְמָה תִּצְאוּ לַעֲרֹךְ מַלְחָמָה: הֲלוֹא אֲנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי, וְאַתֶּם עֹבְדִים לְשָׂאוּל--בְּרוּ-לָכֶם אִישׁ, וַיֵּרֵד אֵלַי. ט אִם-יִוָּכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי, וְהִכְנִי--וְהֵינּוּ לָכֶם, לַעֲבָדִים; וְאִם-אֲנִי אוֹכַל-לוֹ, וְהִפִּיתִיו--וְהֵייתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים, וְעַבְדְּתֶם אֹתָנוּ. י וַיֹּאמֶר, הַפְּלִשְׁתִּי, אֲנִי חֲרַפְתִּי אֶת-מַעֲרַכּוֹת יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם הַזֶּה; תָּנוּ-לִי אִישׁ, וְנִלְחַמָּה יַחַד. יא וַיִּשְׁמַע שָׂאוּל וְכָל-יִשְׂרָאֵל, אֶת-דְּבָרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלָה; וַיַּחֲתוּ וַיִּרְאוּ, מֵאֵד. }פ}

יב וְדוֹד בֶּן-אִישׁ אֶפְרַתִּי הַזֶּה, מִבֵּית לָחֵם יְהוּדָה, וְשָׁמוּ יוֹשִׁי, וְלוֹ שְׁמֹנֶה בָנִים; וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׂאוּל, זָקֵן בָּא בְּאֲנָשִׁים. יג וַיִּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי-יוֹשִׁי, הַגְּדֹלִים--הֵלְכוּ אַחֲרֵי-שָׂאוּל, לְמַלְחָמָה; וְשֵׁם שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו, אֲשֶׁר הֵלְכוּ בְּמַלְחָמָה--אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אַבִּינָדָב, וְהַשְּׁלִשִׁי שֵׁמָה. יד וְדוֹד, הוּא הַקָּטָן; וְשְׁלֹשָׁה, הַגְּדֹלִים, הֵלְכוּ, אַחֲרֵי שָׂאוּל. }ס {טו וְדוֹד הַלֶּךְ וְנָשָׁב, מֵעַל שָׂאוּל, לְרַעוֹת אֶת-צֶאֱן אַבִּיו, בֵּית-לָחֵם. }טז {יז וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי, הַשָּׂכָם וְהָעֵרֶב; וַיִּתְּצֵב, אַרְבָּעִים יוֹם. }פ}

יז וַיֹּאמֶר יוֹשִׁי לְדוֹד בְּנוֹ, קַח-נָא לְאַחִיךָ אִיפַת הַקְּלִיא הַזֶּה, וַעֲשֵׂרָה לָחֵם, הַזֶּה; וְהִרְץ הַמַּחְנֶה, לְאַחִיךָ. יח וְאֵת עֶשְׂרֵת חֲרָצֵי הַחֶלֶב, הָאֵלָה, תָּבִיא, לְשֵׁר-הָאֲלָף; וְאֵת-אַחִיךָ תִּפְקֹד לְשָׁלוֹם, וְאֵת-עֲרֻבְתֶּם תִּקַּח. יט וַשָּׂאוּל וְהֵמָּה וְכָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּעֵמֶק הָאֵלָה; נִלְחָמִים, עִם-פְּלִשְׁתִּים. }ס {כ וַיִּשְׁכֵּם דָּוִד בַּבֹּקֶר, וַיִּטֵּשׁ אֶת-הַצֶּאֱן עַל-שֹׁמֵר, וַיִּשָּׂא וַיֵּלֶךְ, כְּאִשֶּׁר צִוָּהוּ יוֹשִׁי; וַיָּבֵא, הַמַּעֲגָלָה, וְהַחִיל הַיֵּצֵא אֶל-הַמַּעֲרָכָה, וְהִרְעוּ בְּמַלְחָמָה. כא וַתַּעֲרֹךְ יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים, מַעֲרָכָה לְקִרְאת מַעֲרָכָה. }כב {כג וַיִּטֵּשׁ דָּוִד אֶת-הַפְּלִיָּים מֵעֲלָיו, עַל-יַד שׁוֹמֵר הַפְּלִיָּים, וַיִּרְץ, הַמַּעֲרָכָה; וַיָּבֵא, וַיִּשָּׂא לְאֶחָיו לְשָׁלוֹם. כד וְהוּא מְדַבֵּר עִמָּם, וְהִנֵּה אִישׁ הַבְּנִיָּים עוֹלָה גְּלִית הַפְּלִשְׁתִּי שָׁמוּ מִגַּת מַמְעָרוֹת (מִמַּעֲרֻכּוֹת) פְּלִשְׁתִּים, וַיְדַבֵּר, כְּדַבְּרִים הָאֵלָה; וַיִּשְׁמַע, דָּוִד. כד וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, בְּרָאוּתָם אֶת-הָאִישׁ; וַיִּנְסוּ, מִפְּנָיו, וַיִּירְאוּ,

מאד **כח** ויאמר איש ישראל, הראיתם האיש העלה הזה--כי לחרף את-ישראל, עלה; והיה האיש אשר-יכנו יעשרנו המלך עשר גדול, ואת-בתו יתן-לו, ואת בית אביו, יעשה חפשי בישראל. {פ}

כו ויאמר דוד, אל-האנשים העמדים עמו לאמר, מה-יעשה לאיש אשר יכה את-הפלשתי הלז, והסיר חרפה מעל ישראל: כי מי, הפלשתי הערל הזה, כי חרף, מערכות אלהים חיים. **כז** ויאמר לו העם, כדבר הזה לאמר: כה יעשה, לאיש אשר יכנו. **כח** וישמע אליאב אחיו הגדול, בדברו אל-האנשים; ויסר-אף אליאב בדוד ויאמר למה-זה ירדת, ועל-מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר--אני ידעתי את-זדנך ואת רע לבבך, כי למען ראות המלחמה ירדת. **כט** ויאמר דוד, מה עשיתי עתה; הלוא, דבר הוא. **ל** ויסב מאצלו אל-מול אחר, ויאמר כדבר הזה; וישבהו העם דבר, כדבר הראשון. **לא** וישמעו, הדברים, אשר, דבר דוד; ויגדו לפני-שאול, ויקהו. **לב** ויאמר דוד אל-שאול, אל-יפל לב-אדם עליו; עבדך ילה, ונלחם עם-הפלשתי הזה. **לג** ויאמר שאול אל-דוד, לא תוכל ללכת אל-הפלשתי הזה, להלחם, עמו: כי-נער אתה, והוא איש מלחמה מנעריו. **ס** { **לד** ויאמר דוד אל-שאול, רעה היה עבדך לאביו בצאן; ובא הארי ואת-הדוב, ונשא שו מהעדר. **לה** ויצאתי אחריו והפתיו, והצלתי מפיו; ויקם עלי--והחזקתי בזקנו, והפתיו והמיתיו. **לו** גם את-הארי גם-הדב, הכה עבדך; והיה הפלשתי הערל הזה, כאחד מהם, כי חרף, מערכת אלהים חיים. **ס** { **לז** ויאמר, דוד, יהוה אשר הצלני מיד הארי ומיד הדב, הוא יצילני מיד הפלשתי הזה; **ס** } ויאמר שאול אל-דוד לה, ויהוה יהיה עמך. **לח** וילבש שאול את-דוד מדיו, ונתן קובע נחשת על-ראשו; וילבש אתו, שריון. **לט** ויחגר דוד את-חרבו מעל למדיו ויאיל ללכת, כי לא-נסה, ויאמר דוד אל-שאול לא אוכל ללכת באלה, כי לא נסיתי; ויסרם דוד, מעליו. **מ** ויקח מקלו בידו, ויבחר-לו חמשה חלקי-אבנים מן-הנחל וישם אתם בכלי הרעים אשר-לו ובילקוט--וקלעו בידו; ויגש, אל-הפלשתי. **מא** וילה, הפלשתי, הלה וקרבו, אל-דוד; והאיש נשא הצנה, לפניו. **מב** ויבט הפלשתי ויראה את-דוד, ויבזהו: כי-היה נער, ואדמני עם-יפה מראה. **מג** ויאמר הפלשתי, אל-דוד, הכלב אנכי, כי-אתה בא-אלי במקלות; ויקלל הפלשתי את-דוד, באלהיו. **מד** ויאמר הפלשתי, אל-דוד: לכה אלי--ואתנה את-בשרך, לעוף השמים ולבהמת השדה. **ס** { **מה** ויאמר דוד, אל-הפלשתי, אתה בא אלי, בחרב ובחנית ובכידון; ואנכי בא-אליך, בשם יהוה צבאות, אלהי מערכות ישראל, אשר חרפת. **מו** היום הזה יסגרר יהוה בידו והפיתך, והסרת את-ראשך מעליך, ונתתי פגר מחנה פלשתיים היום הזה, לעוף השמים ולחית הארץ; וידעו, כל-הארץ, כי יש אלהים, לישראל. **מז** וידעו כל-הקהל הזה, כי-לא בחרב ובחנית יהושיע יהוה: כי ליהוה המלחמה, ונתן אתכם בידו. **ס** { **מח** והיה כי-קם הפלשתי, וילה

ויקרב לקראת דוד; וימהר דוד, וירץ המערכה לקראת הפלשתי. מט וישלח דוד
 את-ידו אל-הפלי, ויקח משם אבן ויקלע, ויה את-הפלשתי, אל-מצחו; ותטבע האבן
 במצחו, ויפל על-פניו ארצה. ויחזק דוד מן-הפלשתי בקלע ובאבן, ויה את-
 הפלשתי וימתהו; וחרב, אין ביד-דוד. נא וירץ דוד ויעמד אל-הפלשתי ויקח את-
 חרבו וישלפה מתערה, וימתהו, ויכרת-בה, את-ראשו; ויראו הפלשתים כי-מת
 גבורם, וינסו. נב ויקמו אנשי ישראל ויהודה וירעו, וירדפו את-הפלשתים, עד-
 בואף גיא, ועד שערי עקרון; ויפלו חללי פלשתים, בדרך שערים, ועד-גת, ועד-
 עקרון. נג וישבו בני ישראל, מדלק אחרי פלשתים; וישסו, את-מחניהם. נד ויקח
 דוד את-ראש הפלשתי, ויבאהו ירושלם; ואת-כליו, שם באהל. (ס) ונה וכראות
 שאול את-דוד, יצא לקראת הפלשתי, אמר אל-אבנר שר הצבא, בן-מי-זה הנער
 אבנר; ויאמר אבנר, חי-נפשך המלך אם-ידעתי. נו ויאמר, המלך: שאל אתה,
 בן-מי-זה העלם. (ס) נז וכשוב דוד, מהכות את-הפלשתי, ויקח אתו אבנר,
 ויבאהו לפני שאול; וראש הפלשתי, בידו. נח ויאמר אליו שאול, בן-מי אתה
 הנער; ויאמר דוד, בן-עבדך ישי בית הלחמי.

מלאך א' י"ז - דוד ואלוית

המלאך הראשון שאיחד את השבטים לעם אחד עם
 הנהגה אחת היה מלאך. אחד הקרבות הקשים על
 מלאך להגנת העם היה עם הפלשתים. בימים ההם
 היה מקובל שקרב מוכרע על ידי מאבק בין שני
 גיבורים בלבד כשכל אחד מהם נצט' על מחנה אחר.
 אלוית הפלשתים מצויצ מלאך קרב כזה.
 דוד הוא בנו הצעיר של איש משה יהודה שבניו
 הדדוים השתתפו באותה מערכה. האב מלאך את
 דוד עם מלון לאחים הדדוים הלוואים, כשהוא
 מואץ את דברי אלוית הוא מצויצ מלאך להחט
 איתו ומביא הוכחות לאבורתו - הצלחתי כרואה לנצח
 ארי ודב שרצו לפסוע בעדך שלי. מלאך רוצה לתת

לדוד ציוד של לוחמים, אולם התלבושת אינה נוחה
לו והוא מצדיץ להלחם עם אבן קלע. הוא בוטח
בה' ובאמת מצליח להרוג את גליית.
הסיפור מדגיש את כשרונו של דוד, את חכמתו
ותחבולותיו, את אמונתו.

לפניכם סיכום הפרק כפי שמספר ג'קי לוי:

https://www.youtube.com/watch?v=XNrBx_pfMck

שאלות לדיון:

1. סיפורים רבים בתנ"ך מדגישים דווקא את הבנים
הצעירים. מדוע לדעתכם ישנה הדגשה כזו? הביאו
דוגמה נוספת להעדפת הבן הצעיר.
2. ישראל היא מדינה קטנה, והיא מאויימת על ידי
אירן ומדינות אויב אחרות. סיפורם של דוד
וגליית היה השראה ליכולת הניצחון בעזרת חכמה
ותחכום ולא דווקא כוח. הביאו דוגמה לניצחונות
מתחומים שונים של ישראל כמו בתחום הכלכלי,
בתחום התרבותי ועוד למרות קטנותה.

משימות:

לפניכם תמונה

- מה מביטה התמונה וכיצד היא מפרשת את הסיפור?

- לפניכם התנ"ך בקומיקס - סיפור דוד ואליות

<https://www.youtube.com/watch?v=HSMwgUw3m8c>

הסרטון מציג את דוד כבצל שיצר אדמוני. אינני.
הפרשנות המקובלת לאדמוני היא דווקא שזוכה היה
שלוף ואדום (כמו האינדיאנים). אילה פירוש נראה
לכם והאם לדעתכם צריק לשנות ולתקן דברים
וטעויות שכבר התקבלו על ידי כולנו?
• לפניכם השיר אלוהית של אהקת כוורת

<https://www.youtube.com/watch?v=B0xWYu3zasE>

זהו שיר מאוד עצוב
על נושא כזה כאוב,
את תשיב תחבוסת,
לא יצלח לך שנתיים.
הגיבור של הסיפור

להטיף אותו אסור,
נאלה רק שהטט שלו
כחו אפרייט.
יוט אביה הכפר קטן
ציפוריט שרות באן,
נמלה צוברת
אק המנאינה נשארט.
בחצר נולד תינוק
ומיד התחיל לצעוק
"לא קוראיט לי יפרייט -
שמי טולייט ולא אחרת!"
כל התנ"ק כחד ממנו כחו מפיא,
גיבוריט כרחו הביתה,
לוחמיט לייפו ת'איא.
הט קראו לו "השד מאקלאון".
באנון אחר שלום
ולדיט צברו לדוט,
בן חמש וכבר הספיק
להביא הביתה סלע.
התאמן כל יוט שעות
בלהפריצ לחיות,
יש אומריט היה לו קול
נמוק מיט המלח.
כל התנ"ק כחד ממנו כחו מפיא

דיבורים ברחו הביתה
לוחמים למדו חליל
הם קראו לו פסקט מרחוק.
הנה בא אלינו, בא אלנו
אלוי, אלויית
מקווה שטם הפעם
הוא יחשוב אותי נחמד.
הנה בא אלנו, בא אלנו
אלוי, אלויית,
מקוה שלא ידרוך עלי,
יצעה אותי אמד.
דוד מלך ישראל
קט בקוקר לטויל,
מרחוק רואה המון סואן
צועק "הצילו!"
בלי לחשוב יותר מיום
התיוצב על המקום,
חופ מלני אמלים וכדי
עוד לא ידעו אל מיהו.
"בוא אלי, אלויית נחמד,
שה אלילי על כף היד."
"ככה מדברים?"
שאל אלויית באסקלונית.
דוד מלך התעצבן,

"הרואטקה תנאן!"
 אבן לצברו ירה,
 קלצ לו בול בפוני.
 כל התנ"ק אמר תודה והתרגש,
 "אט תרצה להיות מלכנו,
 תתקשר מחר בשש"
 ומאז לא שמעו אותם אומרים,
 הנה בא אלינו, בא אלינו...
 מקווה שלא ידרוק עלי
 מקווה שלא יקפוץ עלי
 הנה בא אלינו אוליית
 השיר מתייחס אל אוליית כאז בריון מאלו שכולנו
 מכירים - איך מתמודדים עם אלימות בין צעירים
 וצט בריונות?

מולד ה' ה' (1-10) - המלכת דוד

א ויבאו כל-שבטי ישראל, אל-דוד--חברונה; ויאמרו לאמר, הננו עצמך ובשרך
 אנחנו. ב גם-אתמול גם-שלשום, בהיות שאול מלך עלינו, אתה הייתה מוציא
 (המוציא) והמבי, את-ישראל; ויאמר ה' לך, אתה תרעה את-עמי את-ישראל, ואתה
 תהיה לנגיד, על-ישראל. ג ויבאו כל-זקני ישראל אל-המלך, חברונה, ויכרת להם
 המלך דוד ברית בחברון, לפני ה'; וימשחו את-דוד למלך, על-ישראל.

הקטע הראשון של הכרך עוסק בהחירת דוד למלך. הסיבות
 המובאות כאן הן: אתה מאנשינו (עצמך ובשרך אנחנו) אתה
 מנהיג ואיבך צבאי (מוציא ומביא) ה' בחר אותך. ניכר

שהצט רואה בו מחליף *fake* כשהסיבה העקרית היא בחירת האל הדוד.

ד בן-שלשים שנה דוד, במלכו; ארבעים שנה, מלך. ה בחברון מלך על-יהודה, שבע שנים וששה חדשים; ובירושלם מלך, שלשים ושלוש שנה, על כל-ישראל, ויהודה. ו וילך המלך ואנשיו ירושלם, אל-היבסי יושב הארץ; ויאמר לדוד לאמר, לא-תבוא הנח, כי אם-הסירך העורים והפסחים לאמר, לא-יבוא דוד הנח. ז וילפד דוד, את מצדת ציון--היא, עיר דוד. ח ויאמר דוד ביום ההוא, כל-מכה יבסי ויגע בצנור, ואת-הפסחים ואת-העורים, שנאו (שנואי) נפש דוד; על-כן, יאמרו, עור ופסח, לא יבוא אל-הבית. ט וישב דוד במצדה, ויקרא-לה עיר דוד; ויבן דוד סביב, מן-המלוא וביתה. י וילך דוד, הלוד וגדול; והי אלהי צבאות, עמו

הקטע השני עוסק בבחירת ירושלים כבירת ממלכת דוד. ירושלים היתה עיר יבוס, עם קטן שחי בארץ. הסיבה לבחירת ירושלים היתה בין השאר היותה שוכנת בין שתי נחלות: לו של יהודה שטו של דוד ולו של בנימין של שאול. בבחירה זו דוד מעביר מסר של איחוד בין שבטי ישראל. השמות הנוספים המופיעים כאן לירושלים הם: מצודת ציון ועיר דוד.

הציוורים והפסחים המוזכרים כאן הם צלמי האלילים של היבוסים, או הערה לאלגניות של היבוסים שטע את הם ישימו חיליט ציוורים ופסחים לא ניתן לנצח אותם. ובכל זאת למרות שירושלים היתה עיר מצורה היא נכבשה על ידי דוד.

שאלות לדיון:

1. הפרק מציע מספר סיבות לבחירת מנהיג. מה לדעתכם צריכות להיות הסיבות לבחירת מנהיג? היותו קרוב אלינו? היותו מנהיג צבאי גדול? היותו איש רוח? היותו אדם צעיר או דווקא מבוגר? סיבה אחרת?

2. מה הופך ציר לחשובה ומרכזית? המיקום שלה? היותה מואנת וחלקה? אילו ציר אהובה עליכם בארץ ומה הסיבות לכך?

משימות:

- לפניכם שני סרטונים – האחד עוסק בבחירה בירושלים לבירה והשני באופן בו נכבשה ירושלים מידי היבוסים. חחרו אחד מהם וצנו על השאלות הנלוות אליו:
א. צפו בסרטון הבא בו מסביר ד"ר אורי על בחירת דוד למלך:

<https://www.youtube.com/watch?v=LupJCKQ-PvI>

איזה סיבות נוספות מציג ד"ר אורי לבחירת ירושלים על ידי דוד? כיצד מסביר הסרטון מדוע נחשבת העיר לבקדושה? האם אתם אהבים לבקר בירושלים?

ב. צפו בסרטון בו מסביר וממחיש השחקן נתי רביץ את כיבוש ירושלים:

<https://www.youtube.com/watch?v=jKjMy00WiUg>

מהי התחבולה בעזרתה נכבשה העיר לפי הסרטון? כיצד זכה יואב להיות הרמטכ"ל של דוד? איזה פצולות נוצלות אנחנו מכירים כיום של אנשים שקיבלו אותם אברהם בישראל? מה לדעתכם צריך לאפיין רמטכ"ל? תושיה? רציונות מחוץ לקופסה? דואנה אישית? נוצלות?

מלכים א' ו' (1 + 11 - 13) - בניית המקדש

א ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני-ישראל מארץ-מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על-ישראל ויבן הבית לה'.

יא ויהי דבר-ה' אל-שלמה לאמר. יב הבית הזה אשר-אתה בנה אם-תלך בחקתי ואת-משפטי תעשה ושמרת את-כל-מצותי ללכת בהם והקמתני את-דברי אתך אשר דברתי אל-דוד אביך. יג ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את-עמי ישראל.

ידיו של דוד שהרהר להחמס מלאו דמים, לפיכך נאסר עליו לבנות מקדש ורק שלמה בנו - מלך השלום, בנה את בית המקדש.

פצילות קצרה:

לפניכם תמונה של דגם בית המקדש השני. האם לדעתכם חשובה שבית תפילה יהיה מפואר, או פשוט וצנוע? נמקו.

המורה מסביר לתלמידים כי בגלל חטאי העם נחרב המקדש והעם יצא לגלות. אולם עם עליית השלטון הפרסי, הותר לעם לשוב לארצו ולהקים בית מקדש שני.

א ובשנת אחת, לכורש מלך פרס, לכלות דבר-יהוה, מפי ירמיה: העיר יהוה, את-רוח כרש מלך-פרס, ויעבר-קול בכל-מלכותו, וגם-במכתב לאמר. ב כה אמר, כרש מלך פרס--כל ממלכות הארץ, נתן לי יהוה אלהי השמים; והוא-פקד עלי לבנות-לו בית, בירושלם אשר ביהודה. ג מי-בכם מכל-עמו, יהי אלהיו עמו, ויעל, לירושלם אשר ביהודה; ויבן, את-בית יהוה אלהי ישראל--הוא האלהים, אשר בירושלם. ד וכל-הנשאר, מכל-המקומות אשר הוא גר-שם--ינשאווהו אנשי מקומו, בקסף ובזהב ובכרוש ובבהמה; עם-הנדבה--לבית האלהים, אשר בירושלם. ה ויקומו ראשי האבות, ליהודה ובנימן, והפזנים, והלויים; לכל העיר האלהים, את-רוחו, לעלות לבנות, את-בית יהוה אשר בירושלם. ו וכל-סביבתיים חזקו בדיהם, בכלי-כסף בזהב בכרוש ובבהמה ובמגדנות--לבד, על-כל-התנדב. ז וז והמלך כרש, הוציא את-פלי בית-יהוה, אשר הוציא נבוכדנצר מירושלם, ויתנם בבית אלהיו.

עזרא א' (1-7) – הצהרת כורש ושיבת ציון

הפרסי מנצח את הכהנים. והמלך הפרסי כורש מלא בשנה הראשונה להשתלטותו על כל מדינות סובלניות כלפי העמים הכבואים. הוא מאפשר לאנשי לחזור לארץ ואף לבנות בית מקדש שני. מי שלא רוצה לחזור כי כבר התבסס באלות, יכול להשאיר את אחיו אחיו את אחיו ואסויצ להם בתרומות. הצהרת כורש ניתנת בכמה ובעל פה כדי שכלם יבינו אותה, והיא פותחת צידן חדש בתולדות העם. מדיניותו הסובלנית של כורש היתה כלפי כולם, אך התנ"ך מציינ רק את יחסו אל עם ישראל. מדיניות זו הוכיחה את עצמה ובסך הכל מנעה מרידות של העמים הכבואים. הם אמנם נשארו כפופים לפרסיים, אך קיבלו אוטונומיה לניהול עצמאי יחסית של צנייניהם.

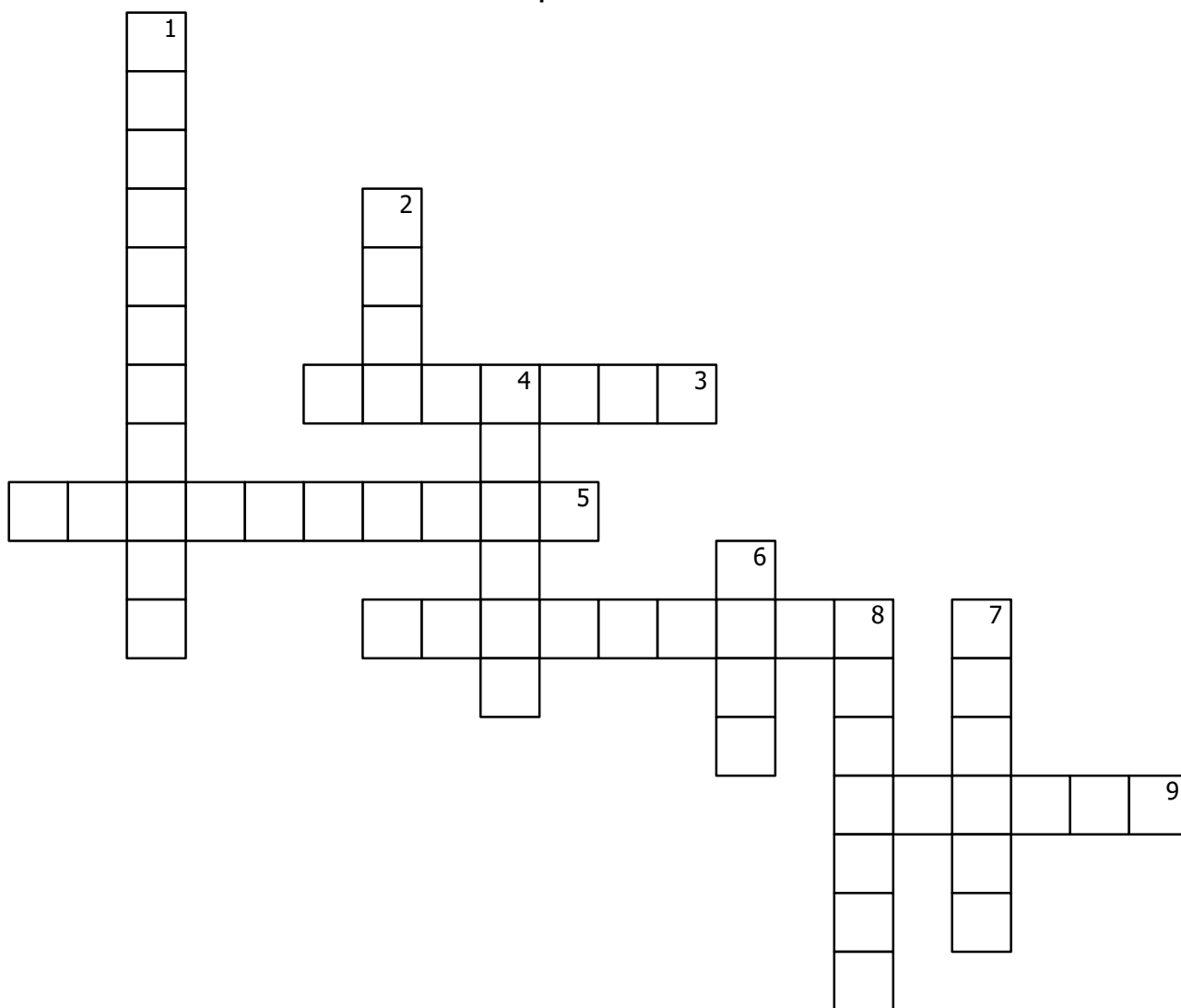
סרטון מסכת של הצהרת כורש ושיבת ציון:

שאלות לדיון:

1. על חשיבותה של סובלנות. למה להיות סובלני? חופש דת: מה יחסכם לדתות שונות?
2. על חייט בחוץ לארץ – יהדות אמריקה למשל, האם ישנה אצלכם הבנה לרצון לחיות בחוץ לארץ? סיבות להשארות בנכר: פרנסה, הרגל, קשרים חברתיים, קושי לעבור לארץ חדשה עם שפה חדשה והרגלים ומנהגים חדשים. מי מבניהם הכי משמעותי לדעתכם? התוכלו לחשוב ולספר על קשייו של עולה חדש?
3. לאן נעלמו העמים הקדומים? אין יותר בבלים... הלכות מה לדעתכם החליקה היהדות מצמד על כך הרבה שנים?
4. הצהרת כורש ניתנה גם בעל פה כי לא כולט ידעו קרוא וכתוב. מהי חשיבות הנחלת ההשכלה לכולם?
5. בשנת 1917 נתן הלורד בלפור הצהרה התומכת ברצון העם היהודי בבית לאומי. למה חשובות הצהרות כאלה? למה חשובה הכרה בינלאומית בשאיפות של עם לעצמאות?

פעילות לסיכום היחידה

מלוכה גלות ושיבת ציון

מאוזן

- 3. תאריך שריפת המקדש
- 5. עבודה זרה מתועבת בימי מנשה
- 8. שם נוסף של ירושלים
- 9. עם מי נלחם דוד

מאונך

- 1. שר צבאו של דוד
- 2. הספר בו מופיעה ההצהרה
- 4. מחריבי ירושלים
- 6. מלך פרסי שנתן הצהרה
- 7. המלך האחרון ביהודה
- 8. ערכה ביקור בארמון שלמה

קישורים והמלצות על אתרים המסייעים ללמידה:

1. אתר מפמ"ר תנ"ק

<https://edu.929.org.il/>

באתר תמצאו מאון נושאים ואף שיצורים מוכנים על נושאי התנ"ק לכל רמות הלמידה: מחטיבה ועד תיכון.

2. תנך מנוקד

<https://www.mechon-mamre.org/i/t/t0.htm>

פרקי התנך בליווי אפשרות לשמיעה (לחיצה על האזנה לפרק מאפשרת את שמיעת הקראתו)

3. מאגר ספרות הקודש

<http://kodesh.snunit.k12.il/i/t/t0.htm>

פרקי התנ"ק בפורמט נעים ואסתטי, בליווי מילון מילים, הקראה, הסברים לפי פסוקים ועוד. דוגמה לנראות של פרק א' בהראשית:

<http://kodesh.snunit.k12.il/i/t/t0101.htm>

4. מקראנט – מאגר חומרים סרטונים ופצילותות בתנ"ק

<http://www.mikranet.org.il/>

5. 929 תנ"ק ביחד

<https://www.929.org.il/p/home>

בתנ"ק ישנם 929 פרקים. באתר תמצאו את הפרקים וליד כל פרק פרשנויות, סרטונים, תמונות ועוד. בנוסף, תמצאו באתר קמפוס וירטואלי עם מבחר שיצורים עבורכם המורים. המאון גדול ויפה וממלא. דוגמה לשיעור קצרצר בבית הנשיא מפי מיכה אודמן:

<https://www.youtube.com/watch?v=CpXDNBBAGYk&t=2s>